

DÜRÜST

ol ki
xoşbaxt olasan

YAVUZ BAHADIROĞLU

DÜRÜST

ol ki

xoşbaxt olasan

YAVUZ BAHADIROĞLU

Kitabın orijinal adı:
Dürüst ol ki, mutlu olasın

Müəllif:
Yavuz Bahadiroğlu

Nəşrə Hazırlayan:
t.f.d Abbas Qurbanov

Anadolu türkçəsindən
Azərbaycan türkçəsinə uyğunlaşdırın:
Mehriban Əbdürəhimova

Redaktor:
Əziz Sultanov

Rəssam:
İbrahim Çiftçi

Dizayn:
Cemile Kocaer
Nicat Qaribov

Bakı-2019, № 324-012
ISBN: 978-605-131-333-7

Kitabda ifadə olunan mövqə və fikirlər
müəlliflərə aiddir; Türk Əməkdaşlıq və Koordi-
nasiya Agentliyinin (TİKA) və Gəncliyə Yardım
Fondunun mövqeyini əks etdirən mətnlər ola-
raq qiymətləndirilə bilməz.

Bakı Şəhəri Səbail Rayonu Cəfərov Qardaşları, 16.
Tel: (+994 12) 492 14 38 / Mobil: (+994 51) 412 22 82
Elektron poçt: ipekyolunesriyyati@gmail.com

YAVUZ BAHADIROĞLU

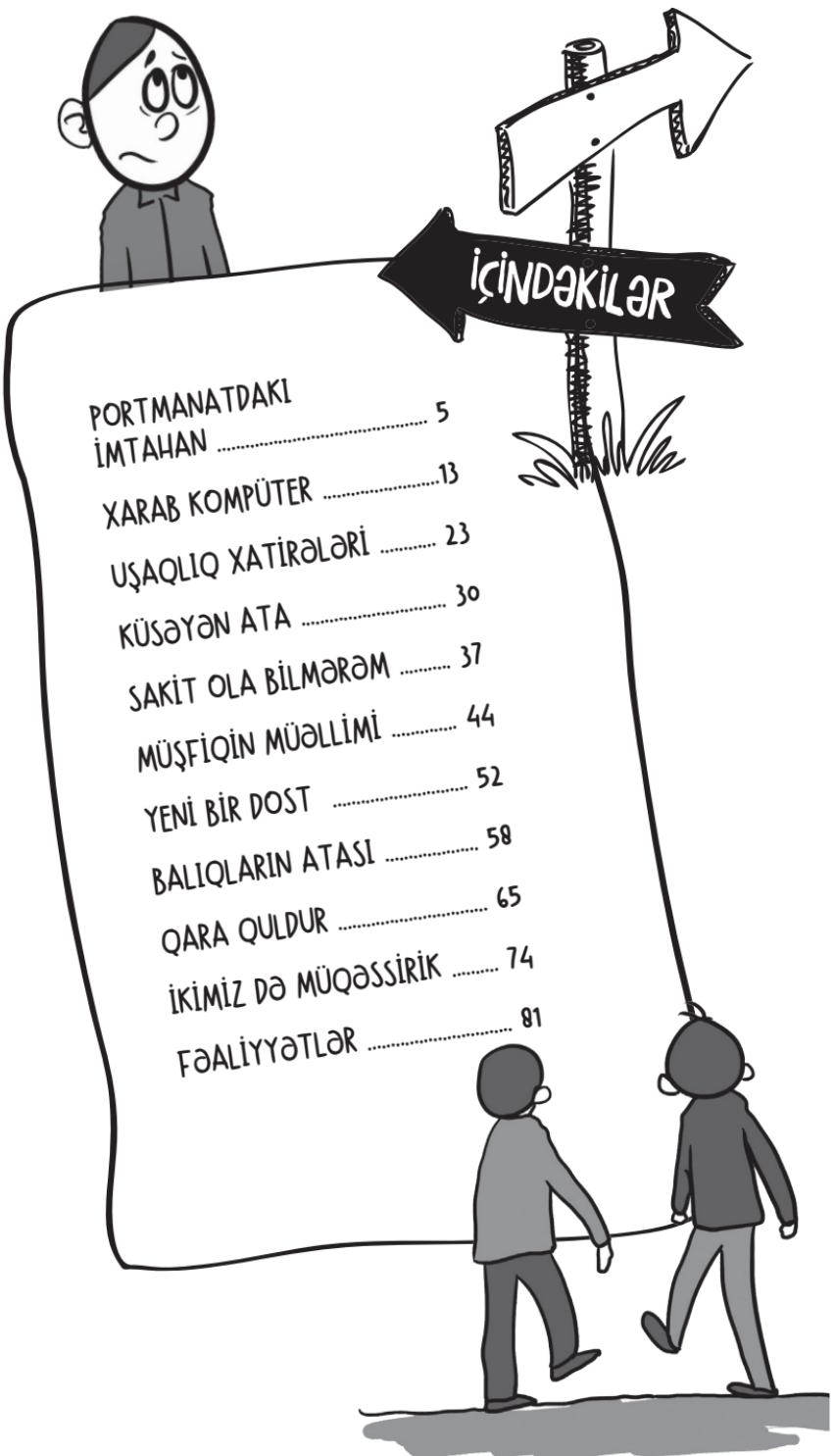
 TİKA

Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya
Agentliyi Bakı Program
Koordinatorluğu

Azərbaycan Respublikası
Gəncliyə Yardım Fondu

Bu kitab, Türk Əməkdaşlıq və Koordinasiya Agentliyi (TİKA)
və Gəncliyə Yardım Fondu əməkdaşlığında 23 aprel Uşaq
Bayramı münasibəti ilə həyata keçirilən "**Kitabın İşığın
Olsun**" layihəsi çərçivəsində çap olunmuşdur.

PORTMANATDAKİ İMTAHAN

Kamil bəy işdən çıxarıldığı gün çox kədərlənmişdi. Yaşlı və xəstə anası, iki övladı və övladlarını yaxşıtərbiyə etmək üçün çabalanı həyat yoldaşı yadına düşmüşdü... Sözün düzü, dözüləcək dərd deyildi...

“Yox! - deyə öz-özünə fikirləşmişdi.
- Onlara belə pislik edə bilmərəm. Ya-
şamalıyam və mübarizə aparmalıyam.
Bir qapını bağlayan Allah başqa bir
qapı açar... Allahdan ümid kəsilməz,
Kamil bəy...”

Həmin gün evə gedəndə baş verənlər barədə heç kimə heç nə demədi. Ailəsinin üzülməsini istəmirdi. Fikirləşdi ki, hər səhər işə gedirmiş kimi evdən çıxsın. Yeni bir iş tapmaq üçün bütün günü gəzəcəkdir.

Amma hələlik iş tapmaq qis-
mətində yox idi. Cibindəki axırıncı
bir neçə manat da qurtarmaq üzrə
idi. Getdikcə hər şey daha pis olur-

du. O həftə iş tapmadı, üstəlik evdən çıxarkən arxadan anasının səsi gəldi:

- Oğlum, dərmanım qurtardı, axşam gələndə alarsan.

Sarsıldı. Qapının kandarında donub qaldı. Anasının ürək dərmanını hansı pulla alacaqdı? Üstəlik dərman da çox bahalıydı. Bu qədər pulu haradan tapacaqdı?

Amma hökmən tapmaliydi. Bu dərman olmasaydı, anası yaşaya bilməz, gözünün önündə əriyib gedərdi. Belə olsa, özünü bağışlaya bilməz, bu dərdə dözməzdi.

- Nə oldu? deyə soruşaraq həyat yoldaşı arxadan ona yaxınlaşdı. - Bir problem var?

Bu səsi eşidib özünə gəldi. Tez özünü ələ almağa çalışdı:

- Heç nə, salamatlılıqdır. Elə-belə fikrə dalmışdım.

- Bir dərdin varsa, danış mənə. Neçə gündür səni çox fikirli görürəm. Elə hey fikir dəryasına qərq olursan.

Əsəbiləşdi, bəlkə də ömründə ilk dəfə həyat yoldaşına qışqırdı:

- Dedim ki, heç nə! Necə anlayışsız qadınsan!

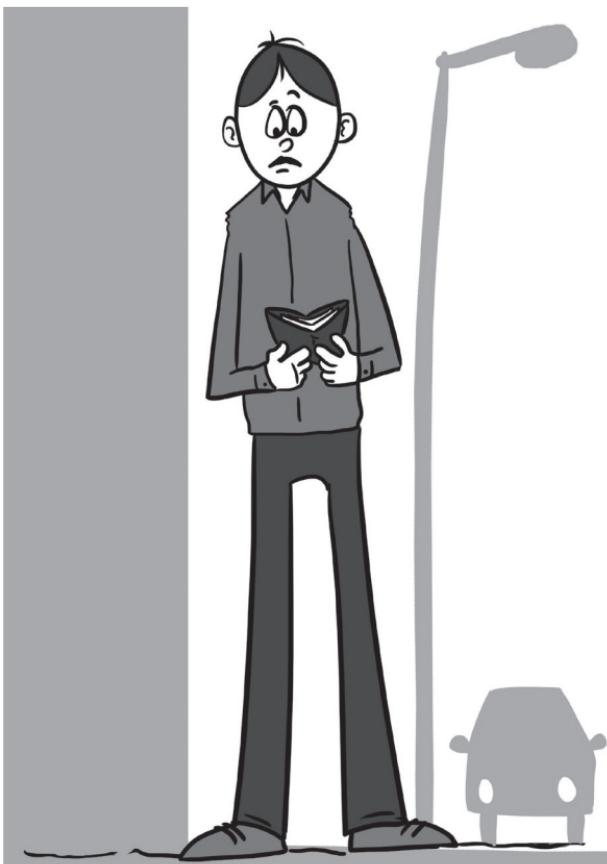
Qapını çırpdı və getdi.Çox əsəbi idи. Yol gedərkən öz-özünə danışındı, özünü danlayırdı: "Səndən adam olmaz, Kamil bəy. Bu boyda şəhərdə itib batacaqsan. Bax gör hamı necə yaşayır? Niyə anana dərman ala bilmirsən? Bəs bir neçə gündən sonra uşaqların nə yeyəcəklər, elə fikirləşirsən ki, arvada qışmırmaqla işin həll olur?

Elə bu vaxt ayağına bir şey ilişdi. Dayandı, əyilib götürdü. Dəri portmanat idи. Çox qalın idи. Ürəyi bərk-bərk döyünməyə başladı. Deyəsən, qismət ayağına qədər gəlmişdi. Ətrafına baxdı, heç kim yox idи. Portmanatı açdı. İçində çoxlu yüzlük dəstəsi var idи. Bir neçə ədəd də bank çeki vardi. Çeklərdə yazılın rəqəmləri görəndə gözlərinə inana bilmədi. Çeklərdən birincisində 100 min manat, ikincisində 67 min manat, üçüncüsində isə 25 min manat yazılmışdı. Cəmisi 192 min manat pul vardi. Portmanatda olan pulları saymamışdı. Amma təxminən 7 min manat idи. Dərhal banka gedib çekləri xirdalada bilərdi. Bu, təhlükəli olsa

da, portmanatda olan nəğd pulla bir müddət firavan yaşaya bilərdi. Anasının dərmanını ala bilər, mağazaya olan borclarını ödəyə bilər, kirayə pulunu verə bilərdi.

Sağ-a-sola baxdı. Heç kim onun portmanatı götürdüyüünü görməmişdi. Tapdığı pullarla nələr edə biləcəyini fikirləşdikcə sevincdən içi-içinə sığmirdi. Çekləri xırdaladıb özünə yeni iş yeri aça bilər, ailəsi üçün yaxşı bir gələcək təmin edə bilərdi.

Onsuzda indiyə qədər vicdan ilə işləməyin də bir xeyrini görməmiş, əlinə heç nə keçməmişdi. Mühasibatçılıqla qazandığı pullaancaq qarınları doymuşdu. Və bir gün hesabatda dələduzluq etmədiyi üçün işdən qovulmuşdu. Dürüstlüyün əvəzi budur? Əgər belədirsa dürüstlüyə fasılə verəcəkdi.

Gecə səhərə qədər xeyli fikirləşdi. Səhərə yaxın yatdı və bir yuxu gördü. Yastığının altına qoyduğu portmanat yanmağa başlamış və alovlar bütün evi bürümüşdü. Həyat yoldaşının və uşaqlarının fəryadı eşidilirdi. Sonra isə anasının səsini eşitdi:

- Oğlum, bizi yandırma!

Qan-tər içində yuxudan oyandı. Özünə gələn kimi əlini yastığın altına uzatdı. Portmanat orada idi.

- “Bacarmaram!” - dedi öz-özünə.

Portmanatı götürdüyündən heç kimin xəbəri yox idi. Amma birdən yadına düşdü ki, hər şeyi görən, eşidən, bilən var: O, Allahdır! İnsanları yaratmış və imtahan üçün dünyaya göndərmişdir. Beləliklə də yaxşını pisdən, namusunu namussuzdan, dürüstü yalançıdan, doğrunu əyridən ayırırdı. Kamil bəy indiyə qədər dü-

rüst yaşamış və qulluq vəzifəsini heç unutmamışdı. İndi bir az sıxıntıya düdü deyə əqidəsini dəyişməliydi? Düzgünlükdən ayrılmalıydı? Özünü və ailəsini oda atmalıydı?

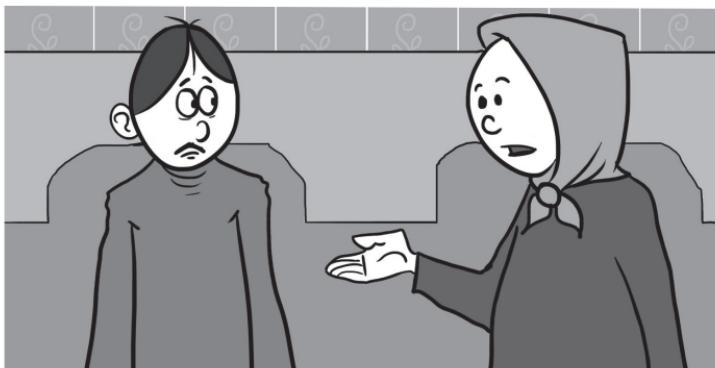
- Əsla! Belə hərəkət edə bilmərəm!

Həyat yoldaşı yuxudan oyandı. Çünkü axırıncı sözləri ağızından bir fəryad kimi çıxmışdı. Yoldaşı nə baş verdiyini soruşdu. Kamil bəy ağlayaraq hər şeyi bir-bir danışdı.

- Hər bir sıxıntıdan çıkış yolu vardır,- deyərək həyat yoldaşı ona ürək-dirək verdi. - Bu qədər çox üzülmə, özünü ələ al. Kaş daha əvvəl deyərdin. Dərdinə dərman olardım.

- Necə? Heç pulumuz qalmayıb. İş də tapa bilmirəm.

- Anamdan qalma biraz qızıl-zinət əşyam var. Satıb bir müddət yaşaya bilərik. Sonrası üçün isə Allah Kərimdir... Səhər birinci işin portmanın sahibini axtarıb tapmaq olsun.

Allahın razılığı olduqdan sonra bütün işlərin çarəsi tapılar.

Səhəri gün Kamil bəy portmanatın içindəki vizitka ilə sahibinin yerini tapıb onun yanına yollandı. Ünvanda böyük bir toxuculuq fabriki göstərilmişdi. Başına gələnləri təhlükəsizlik xidmətinin əməkdaşına danışdı. Bir neçə dəqiqədən sonra artıq direktorun yanında idi.

Əlləri qarşısında, gözləri yerdə, baş verənləri danışdıqdan sonra soruşdu:

- Portmanat sizindir?

Qarşısındaki təxminən əlli yaşlarında, uzun, ariq kişi idi. Sevindiyi gözlərindən bəlli olurdu. Ən kiçik detalına qədər portmanat barədə məlumatları dedi. Kamil bəy portmanatı çıxarıb sahibinə qaytardı:

- Buyurun. Dərhal gətirməyib üzülməyinizə səbəb olduğum üçün məni bağışlayın.

- Üzmək? Yox, mənim sevincimin həddi-hüdudu yoxdur. Az qala, dünəyada dürst insanlar qalmadığına inanacaqdım. Amma Allah qarşıma sizi çıxardı. Siz mühasibsiniz, elə deyilmi?

- Bəli, müəllim.

- Və iş axtarırsınız, hə?

- Elədir, müəllim. Hesabatda dələduzluq etmədiyim üçün işdən qovulmuşam.

Direktor ayağa qalxdı və əlini Kamil bəyin ciyninə qoydu:

- Siz elə mənim axtardığım adamsınız. Çoxdandır dürüst bir mühasib axtarırdım. Nə vaxt istəsəniz, işə başlaya bilərsiniz. Portmanatda olan nəğd pulu da dürüstlüyünüzün qarşılığı olaraq sizə verirəm. Xahiş edirəm, qəbul edin və gülə-gülə xərcləyin.

Kamil bəy pulun hamısını qəbul etmədi. Sadəcə ehtiyacı qədər götürdü, onu da maaş alanda qaytarmaq şərti ilə. Allaha şükür edərək sevinclə evinə qayıtdı. Anasının ürək dərmanını da almışdı.

XARAB KOMPÜTER

On dörd yaşlı Əhmədlə altı yaşlı bacısı Rəna ataları evə gələn kimi qorxularından tisbağa kimi “qınlarına” çekilir və səslərini çıxartmırlılar.

Əlbəttə ki, Əhmədlə Rəna da atalarını sevir, vaxtaşırı onu qucaqlayıb doyunca öpmək isteyirdilər. Hələ onunla danışmaq, söhbət etmək, gülüb-əylənmək üçün hər şeylərini fəda edərdilər. Amma Hüseyn bəy uşaqlarıyla danışan, gülüşən, oyun oynayan atalardan deyildi.

Hüseyn bəy taksi sürücüsüdür. Büttün günü, hətta bəzən bütün gecəni maşın sürürdü. Təbii olaraq Bakı küçələrində əsəbləri tarıma çekilirdi. Bu səbəblə də evə gələndə həmişə qaşqabaqlı olurdu.

Kresloda oturub deyinə-deyinə televizoru o kanaldan bu kanala çevirir,

heç kimlə də danışmırıdı. Onsuzda da-nışanın da üstünə qışqırıb özündən çı-xırdı.

Bəzən də cibindəki pulları sto-lun üstünə töküb sayılırdı. Bir kağıza rəqəmlər yazır, sonra təkrar sayıır, sonra yenə rəqəmlər yazır, toplayır, çıxır, bölür və özü-özünə də deyinirdi.

Nadir hallarda Əhməddən kömək istəyirdi. Bu vaxt Əhmədin sevinci-nin həddi-hüdudu olmurdu, atasından yaxşı bir söz eşitmək ümidi ilə əlindən gələni edirdi. Sözün düzü, siniflərində riyaziyyatı ən yaxşı bilən şagird də elə Əhməd idi. Hesab nəticələrini sürətlə əldə edərək kağızı atasına uzadırdı. Amma yenə də atasını razı sala bilmir-di. Bir bəhanə tapıb Əhmədə qışqırır, onun heç nə bilmədiyini deyirdi. "Boş yerə bu qədər pul xərcləyib səni oxu-

duruq. Səndən adam olmayıacaq” – deyib qışqırırdı.

Bir axşam əlində böyük qutuya-la evə gəldi və qutunu stolun üstünə qoydu. Bu bir kompüter idi. Həm də noutbuk. Əhməd artıq bir müddət idи ki, məktəb tapşırıqlarını həll eləmək üçün kompüter arzulayırdı. Deməli, atası ona dəyər verdiyi üçün kompüter hədiyyə edəcəkdi.

Kompüteri quraşdırınb bir müddət istifadə etdikdən sonra uşaqlara tərəf çəvrildi:

- Heç kim kompüterə əl vurma-yacaq, aydın oldu? Əlinizi vursanız, xarab olar. Axşamlar mən evə gələnə qədər açılmayıacaq.

Əhməd, əl vurulması qadağan edilən bir şeyi niyə evə gətirdiyini atasından soruşmaq istədi. Deməli, kompüter ona alınmış bir hədiyyə de-yildi. Bunu atasından soruşmaq istədi, amma cavab yerinə yağlı bir şillə gəlməsindən qorxdu. Udqunub susdu. Bacısına da bərk-bərk tapşırıdı ki, kompüterə əl vurmasın. Evdə kompü-ter yox imiş kimi hərəkət edəcəkdilər.

Amma bir neçə həftədən sonra ar-tıq kompüter xarab olmuşdu.

Hüseyin bəy bunu öyrənəndə elə hiddətləndi ki, kompüteri götürüb var gücү ilə yerə çırpdı. Ekranın şüşəsi çıllık-çilik oldu, klaviaturanın düymələri yerə səpələndi. Amma kompüterin sinması Hüseyin bəyin hırsını soyutmadı, əksinə, daha da özündən çıxdı. Bir tərəfdən qışqırıb hamını hədələyir, bir tərəfdən də əlinə keçəni yerə çırkırdı.

Əhmədin anası Lamiyə xanım uzaqdan-uzağşa onu sakitləşdirməyə çalışır, amma qorxusundan yaxına yaxınlaşa bilmirdi.

Evin içi müharibə meydanına dön-müşdü. Rəna qorxusundan bir küncdə oturub ağlayırdı. Hüseyin bəy birdən Əhmədin qarşısında dayandı. Barmağı ilə hədələyərək qışkırdı:

- Kompüteri sən xarab etdin!

Əhməd təəccübə atasına baxırdı. Nə deyəcəyini bilmirdi. Eləcə susdu.

- Düzünü de! Yoxsa çox pis olar!

Atasının böhtan atması Əhmədin səbrini daşdırıldı. Axı onun günahı yox idi. Kompüterə əlini də vurmamışdı. Özündən əmin idi, amma bacısını fikirləşirdi. Bütün günü evdə olurdu. Kompüteri qurdalamış və xarab etmiş ola bilərdi. Bəlkə də, buna görə ağla-

yirdi. Nə olursa-olsun, bir böyük qardaş kimi onu qorunmalıydı.

Atasının qarşısında dayandı, gözlerinin içində baxaraq:

- Bəli! – dedi. Elə bil bir anda böyüdü. - Mən xarab etdim!

Qorxmurdu. Hətta bacısını qoruduğu üçün özünü bəxtiyar hesab edirdi.

- Mən xarab etdim ata, - dedi.- Nə edəcəksənsə mənə et!

Boğazında düyünlənən hicqırığı uddu. Gözündən axan yaşları sildi.

- Madam ki bir kompüter qədər dəyərim yoxdur...

Atası çox təəccüblənmişdi. Yerində donub qalmışdı.

- Amma mən... – deyə kəkələdi.

Yerə yixilmaqdan qorxurmuşcasına divanın üstündə oturdu. Bir müddət yerə baxaraq susdu. Sonra oğluna baxaraq susdu. Daha sonra qızına və həyat yoldaşına da baxdı. Amma elə hey susdu.

Nəhayət, başını əllərinin arasına qoyub hicqira-hicqira ağlamağa başladı. Evdəkilər ilk dəfə onun ağladığını gördülər. Daşürəkli kimi görünən

kişi getmiş, onun yerinə duyğulu bir ata gəlmışdı.

“Allah bilir nə dərdi var,-deyə Əhməd fikirləşdi. - Bu qədər əsəbi olması da bu səbəblədir...”

Uşaqlar da, anaları da çox təəc-cüblənmişdi. Hüseyn bəyə sanki sehrli bir əl toxunmuşdu, bütün əsəbləri soyumuşdu. İnsan bir neçə dəqiqədə necə belə dəyişilə bilərdi?

Rəna isə artıq dayana bilmədiyi üçün otağına qaçmışdı. Hüseyn bəy, “Rəna hardadır?”- deyə soruşanda gördülər ki, Rəna otaqda yoxdur.

- Otağında ola bilər”, - Lamiyə xanım hıçkırlarla- dedi- Uşaq hay-küyə dözə bilmədi.”

Hüseyn bəy oturduğu divandan ayağa durdu.

- Mən,- dədi,- pis atayam.

Hələ də ağlayır, yaşlar çənəsindən aşağıya axındı.

- Pis atayam,- deyə təkrar etdi. - Yaşadıqlarımın hirsini sizdən çıxarıram.

Əhmədə doğru addımladı. Elə bil yuxuda gəzirdi. Səndələyirdi. Əlini uzatdı.

- Pisəm, amma sizi çox istəyirəm.

Yenə də hicqirdi. Bəllidir ki, elədiyi hərəkətlərinə görə o da utanırdı. Əhməd atasının əlini tutdu.

- Gəl, ata, Rənanın yanına gedək.

- Heç birinizi dünyalara dəyişdir-mərəm. Amma şərtlər məni bu günə qoydu!

Birlikdə Rənanın otağına getdilər. Kiçik qız yorğanın altına girmiş, hiç-qırɑ-hicqırɑ ağlayırdı. Atası çarpayının kənarında oturdu. Əlini qızının ciyninə qoydu. Sonra da onun saçlarını tumarladı:

- Ağlama artıq,- dedi. - Sən ağla-dıqca mənim ürəyim parçalanır.

Qızını özünə tərəf çevirdi və qu-caqladı, öpdü, oxşadı və qoxladı.

- Səni çox istəyirəm... Hamını-zı çox istəyirəm... Söz verirəm, artıq dəyişiləcəyəm...

Rəna özünü sa bilmədi, uzun müd-dətdən sonra atasını doyunca qucaqladı:

- Atam mənim!

Hüseyin bəy bir əliylə qızını kök-sünə basdı, digər əliylə də Əhmədi qu-caqladı:

- Oğlum! dedi ürəkdən gələn bir səslə.

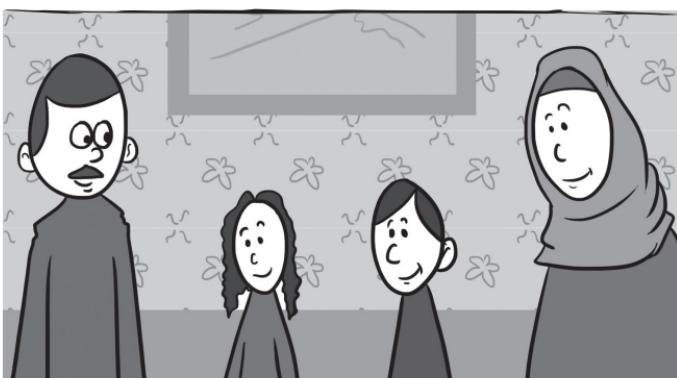
Əhməd bir anda hər şeyi unudub atasını qucaqladı:

- Atam mənim!

Anaları da onlara yaxınlaşdı və birlikdə gözəl bir ailə oldular. Ailə olmanın bütün istiliyini ürəklərində hiss etdilər.

Birlikdə zala gedib söhbət etməyə başladılar. Hüseyn bəy öz problemlərindən danışdı. Bakı küçələrində maşın sürmək onun əsəblərini tarıma çəkirdi. Hər gün bir neçə nəfərlə dalaşmasından və yenə də işlərinin yolunda olmamasından danışdı... Nə qədər çox işləsə də qazancı bəs eləmirdi...

- Amma – dedi, - bütün bunların hirsini sizdən çıxmağım səhvdir. Hirlənmək əvəzinə birlikdə problemin həlli yolunu tapmağa çalışaq. Biz bir ailəyik. Hamımızın öz vəzifəsi var.

Dərindən nəfəs aldı. Bir-bir ailə üzvlərinin üzlərinə baxdı:

- Bundan sonra hiddət də olma-yacaq, dava da. Evdə sizin üstünüzə qışqırmayacağam. Problemlərimi sizinlə bölüşəcəyəm.

Əhməd atasının əlini tutmuşdu və buraxmırıldı. Digər əliylə də Rənanın əlini tutmuşdu. Kiçik qız bəxtəvər baxışlarla atasına baxırdı:

- Mən də sənə kömək edərəm,- deyəndə hamısı gülüşdülər.

Əhməd həmin gün başa düşdü ki, ailə olmaq eyni evdə yaşamaqla yox, problemləri bölüşməklə olur.

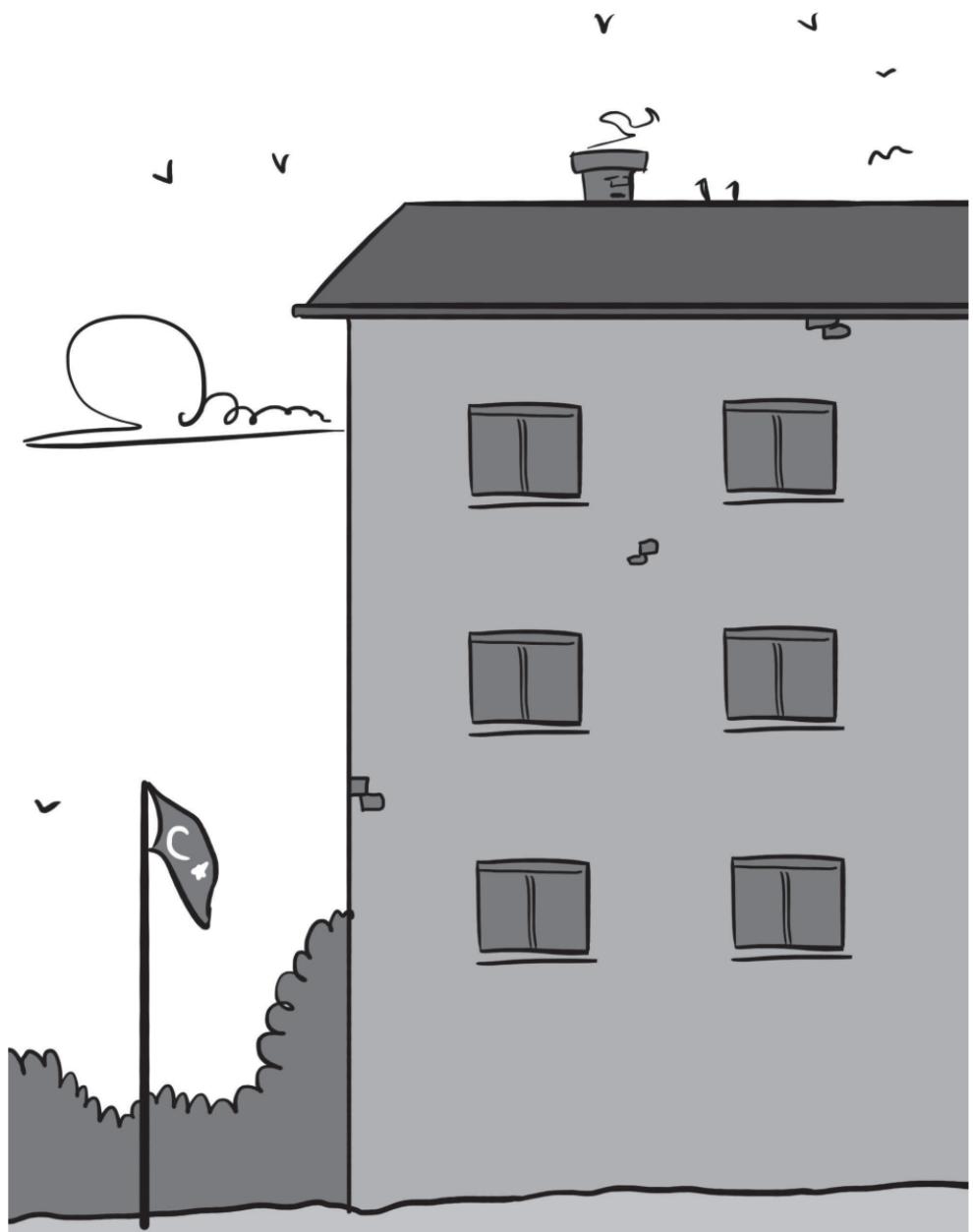
Lamiyə xanım biraz musiqi dinləmək isteyərkən əlindəki çayı kompüterin üstünə dağıtmışdı. Amma cəsarətini toplayıb baş verənləri Hüseyn bəyə deyə bilməmişdi. Həmin axşam hər şeyi danışdı və birlikdə qəhqəhə ilə gülüşdülər. Kompüterin nə əhəmiyyəti var ki? Əsas olan ailədəki fərdlərin xoşbəxtliyi və bir-birlərinə olan etimadlarıydı.

UŞAQLIQ XATIRƏLƏRİ

Səməd bu yaxınlarda anadan olduğu şəhərə səfər etmişdi. Şəkinin tarixi yerlərini gəzərkən uzun müddətdir görmədiyi məktəbini də görmüşdü. Daxilində elə bir hiss yarandı ki, sanki yenidən uşaqlıq illərini yaşayır. On-onbir yaşlarındakı vaxtları yadına düşdü. Saçları qırxılmışdı, əynində köhnə bir məktəb forması vardı. Həmişəki kimi, qaçmaqdan köynəyinin yaxası açılmışdı. Müəllimi ona necə də hirslenirdi: “Dərbədər, yenə hara çırpılmisan?” – deyirdi.

Yay tətiliydi. Məktəbin həyətində heç uşaq yox idi. Skamyalardan birində oturdu. Məktəbin binasına baxarkən yaşadığı maraqlı bir hadisə yadına düşdü.

Mehriban adlı bir sinif yoldaşı vardı. İmkanlı bir ailənin yeganə qızıydı. Hər halda bu səbəblə də olduqca

ərkəsöyün idi. Həmin gün də uşaqlarla qaçdı-tutdu oynayır, burdan-ora qaçırdılar. Səməd isə bir kənarda oturmuş, kitab oxuyurdu. O yaşlardan bəri oxumağı çox sevirdi və əlinə nə keçsə oxuyardı.

Birdən Mehribanın səndələyib yixildığını gördü. Yerdən durmasına köməklik etdi. Ovucları qanamışdı. Səməd orada olduğu üçün, əslində, Mehriban şükür etməliydi. Çünkü Səməd məktəbin tibb məntəqəsinin könüllü köməkçisi idi.

Amma Mehriban:

- Səni müəllimə deyəcəyəm, -
deyərək ağlayırdı. Səməd
isə, "Hər halda əlləri
ağrıdığı üçün nə
dediyini bilmir",
- deyə fikirləşdi.
Sinif yoldaşını
tibb məntəqəsinə
apardı, yarasını
təmizlədi və yod-
layıb bağladı. Yara-
sına yod dəydikcə qız
fəryad edirdi.

Səməd vəzifəsini
yerinə yetirmişdi.

Kitabını götürüb yerinə qayıtdı. Biraz sonra Mehriban onun yanına gəldi. “Hər halda mənə təşəkkür etməyə gəlir”, - deyə Səməd öz-özünə fikirləşdi. Amma Mehribanın simasında qəribə bir ifadə vardi.

- Səni müəllim çağırır, dedi.

Qızın üzündəki ifadə Səmədin xoşuna gəlməmişdi.

- Get işinlə məşğul ol.

- Düz deyirəm, səni gözləyir.

- Məni niyə çağırır ki?

Mehriban çıyıllarını çekdi:

- Get, öyrənərsən.

Səməd oturduğu yerdən durdu, dəhlizdən keçdi və müəllimlər otağının qapısında dayandı. Yaxasını düzəltdi və qapını döydü, “gəl” səsini eşitcək otağa girdi.

Otaqda təkcə müdirlə müəllim vardi. Stolun ətrafında oturub söhbət edirdilər. Səməd onlara yaxınlaşdı və müdir Hikmət müəllim onu başdan ayağa süzdü. Çox əsəbi görünürdü. Sözün düzü, Səməd də daxil olmaqla bütün şagirdlər müdirdən qorxurdu.

- De görüm, - müdir əsəbi səslədidi. Sən niyə Mehribana badalaq vurdun?

Səməd indi başa düşdü ki, onu niyə çağırıblar. Mehriban lovğalığından özü-özünə yixilmağı özünə sığışdırıbmış, badalaq vurulduğunu demişdi. Sözün düzü, bu çox pis bir böhtan idi.

- Badalaq vurmadım,- deyə cavab verdi.

Müdir biraz da möhkəm qışqırdı:
- Yalan danışma!

Stolun kənarında oturan müəllimi sakitcə öz şagirdinə baxırdı. Onun gözlərinə yiğilmiş göz yaşlarını görmüşdü. Nə səbəbdirsə Səməd çox tez ağlayırdı. Beş ildir onu oxudan

müəllimi bunu yaxşı bilirdi. On çox da yalan danışmaqda ittiham edildiyi üçün üzülmüşdü. Üstəlik də eləmədiyi bir şeyə görə. Ağlamamaq üçün dodaqlarını dişləyib yumruqlarını sıxmaqdan başqa heç nə edə bilmədi.

Elə bu vaxt bir səs eşitdi. Bu, müəlliminin sevgi dolu yumşaq səsi idi:

- O, yalan danışmaz. İndiyə qədər onun heç yalan danışdığını görmədim.

Müdir müəllimin dediklərini eşitdikdən sonra Səmədi sinfə göndərdi. Səməd sinfə girib yerində oturdu və Mehriban tərəfə heç baxmadı. Halbuki müəllimlərin ona nə dediyi Mehriban üçün çox maraqlıydı.

Sözün düzü, Səməd baş verənlərə görə çox incimişdi. Eyni şeyin onun da başına gəlməsi üçün ürəyində dua edirdi. Bunun düzgün hərəkət olmadığını bilirdi, amma həqiqətən çox incimişdi və istər-istəməz belə bir dua etmişdi.

Qısa bir müddətdən sonra onun duası tutmuşdu. İçdiyi kran suyun dan mikroba yoluxan Mehriban xəstələnmişdi və məktəbə gəlmirdi. Səməd Mehribanın etdiyi dua ucbatından xəstələndiyini fikirləşməyə başlamış və çox peşman olmuşdu.

Cümə günü müəllimi ilə birlikdə getdiyi cümə namazında Mehriban üçün dua etmişdi. "Allahım, nə olar, onu sağalt", - deyə yalvardı. Özünü günahkar kimi hiss edirdi.

Həftənin birinci günü məktəbə gələndə Mehribanın həmişəki yerində oturduğunu gördü. Xəstəliyi səbəbindən yemək yeyə bilmədiyi üçün saralıb-solmuş sinif yoldaşına təəccüblə baxdı. Mehriban Səmədi görən kimi onun yanına getdi. Bu dəfə üzü gülürdü. Səməddən üzr istədi. Sən demə həmin gün ayaqları bir-birinə dolaşmış, o isə Səmədin badalaq verdiyini fikirləşmişdi. Səməd onu bağışladılığını və onun üçün dua etdiyini demişdi.

İllər sonra məktəbin həyətində yadına düşən bu hadisə illər əvvəl yaşadığı yüzlərlə xatirədən sadəcə biri idi. Uşaqlığın şirin və acı xatirələri həmişə birlikdə yaşıanırdı. Amma ən acı xatirənin də şirin bir tərəfi olurdu.

Hər uşaqlıq xatirəsində mütləq yer alan xoş bir anı yadına salmaq Səmədin xoşuna gəlirdi.

KÜSAYƏN ATA

Əziz nəvəm,

Bir dərginin keçirdiyi inşa müsabiqəsində birinci yeri tutmağınə çox sevindim. Uğurların daim olsun. Gözlərindən öpürəm.

Baban

Kamat məktubu oxudu və yerindəcə donub qaldı. Əl vuran olsa, yəqin ağlayardı. Atası, anası, müəllimləri, dostları da onu təbrik etmişdilər. Amma heç biri babasının təbriki qədər ona təsir etməmişdi. Elə bil qanadlanmış, qanadlarını çırpı-çırpı uçmaq istəmişdi. Kaş ki, uça bilsəydi və babasının kənddəki evinin damına qonsayıdı. Bacadan aşağıya qışqırardı:

- Təşəkkür edirəm, baba!
- Niyə ki, balaca?

- Məni ciddi qəbul edib təbrik etdiyin üçün.

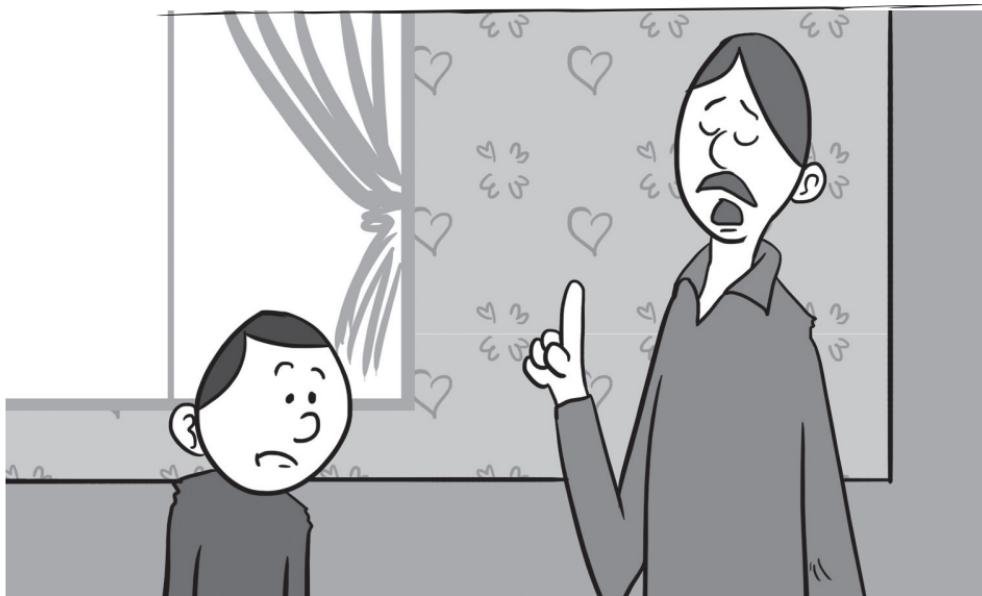
Kamalın babası ilk dəfə belə bir şey edirdi. Çünkü ona görə müsabiqələr, medallar, kuboklar və s. uşaq işidir. Amma nəvəsini təbrik etmişdi. Bu, Kamalın uğuru idi.

Babası üçün elə çox darıxmışdı ki. Onu görmək üçün hər şeyini verərdi. Amma atası olmaz demişdi: “İndi olmaz!”

Kamal da atasından küsmüşdü. Çünkü atası da öz atası ilə küsülü idi. Yəni Kamalın babası ilə. Bu səbəblə də bir ildir ki, görüşmürdülər.

- Niyə küsülüsunuz? - deyə bir gün atasından soruşdu.

Atası:

- Sən bilməzsən,- dedi. Amma Kamal da çox yaxşı bilirdi. Heç övlad da atadan küsər? Bəs bir ata öz övladından küsər?

Nə isə, tutaq ki, bir səhv edib küsmüşdür, bunun bir il davam etməsi düzgündürmü? Elə şey olmaz. Öz oğluna: "məndən küsmək olmaz!" deyən atasının öz atasından küsməsi Kamala olduqca qəribə gəlirdi.

Bundan sonra Kamal onun adını "küsəyən ata" qoymuşdu. Anası eşidəndə ona açıqlandı:

- Atana ad qosmağın düzgün hərəkət deyil.

- O da atasından küsməsin.

- Əslində düz deyirsən, mən də bir neçə dəfə atana dedim. Amma qulaq asmir. Ürəyi sıniб.

- Küsəyən atadır da, necə olmalıdır?- deyə Kamal özünü saxlaya bilməyib söylədi.

Anası qaşlarını çatdı:

- Bir də elə demə.

- Onda o da küsməsin. Atadan küsməzlər.

- Yəqin ürəyi yaralıdır.

- Sağaltsın ürəyini.

- Yaxşı, sağaldar.

- Ana, bəlkə mən də nəsə edə bilərəm. Onlar barışalar, mən də rahat olacağam.

- Əslində atan da rahat olar. Çünkü o da atası üçün darixmişdir, amma inad edir. Kişilər belədir də.

- Mən də kişiyəm, amma elə etmirəm.

- Olma zatən, oğlum. Heç bir vaxt inadınla həsrətini boğma. İnsanlar bəzən inadlarıyla həsrətlərini boğurlar.

- Siz böyükleri bəzən başa düşə bilmirəm, ana... Siz böyükler dayanmadan bizə nəsihətlər verirsiniz, amma dediklərinizə özünüz əməl etmirsiniz. “Oğlum, heç kimdən küşmə” deyirsiniz, sonra özünüz küsürsünüz... Üstəlik bir il də küsülü qalırsınız.

Anası əməlli-başlı əsəbiləşdi.

- Atanı tənqid etmənə izn vermirəm, balaca, - dedi anası. - Hər şey fikirləşdiyin qədər bəsit deyil.

Kamal söhbəti daha çox uzatmaq istəmədi, amma artıq qərarını vermişdi. O dəqiqə babasından gələn

məktubu götürüb atasının yanına getdi. Onun qarşısında məktubu aramla oxudu. Oxuduqca bir kağıza baxırdı, bir də atasına.

Atasının ürəyi qüssələndi, sonra gözləri doldu, nəhayət, başını çevirib nəsə danışmağa başladı. Bəli, indi vaxtdır:

- Babam üçün darixmışam, ata! - dedi.

Atası oxuduğu qəzetlə üzünü örtdü. Kamal başa düşdü ki, atası ağladığını göstərmək istəmir. Amma başqa yolu yox idi. İstəməsə də, planının son mərhələsini həyata keçirəcəkdi. Yəni atasından küsəcəkdi.

Küsdü və üç gün atasıyla danışmadı. Nə bir şey soruşdu, nə də bir şey istədi. Üç gün ərzində sadəcə atasının verdiyi suallara cavab verirdi. O da çox qısa...

Üçüncü günün gecesinde Kamal otağına gederkən atası arxasından gəldi. Çarpayının kənarında oturub əlini onun çıynınə qoydu.

- Sənin dərdin nədir?

- Heç nə.

Atasını qucaqlamamaq üçün özü-nü zorla saxlayırdı.

Atası qəhqəhə ilə güldü:

- Fikirləşirsən ki, mənə dərs ve-rirsən?

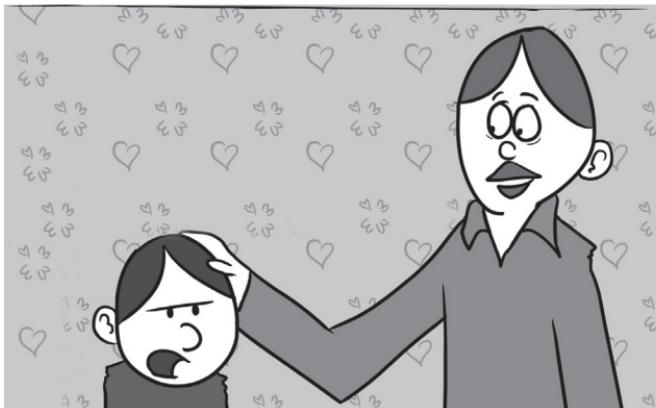
Qəribədir, planımı necə də başa düşüb.

- Sənə dərs verə bilmərəm,- dedi.

- Mən balaca uşağam. Ağlım da bo-yum kimi qıсадır.

Atası onun saçlarını oxşadı və burnunu sıxdı:

- Amma verdin, artıq mənə də atamın nələr hiss etdiyini hiss etdirdin. Sənə "küsməyə haqqın yoxdur" deyə bilmərəm. Çünkü mənim də küsməyə

haqqım yox idi. Övladlar atalarından küsə bilməz.

Oğlunun əlini tutdu:

- Barışmaq üçün nə istəyirsən?
İndi onu de.

- İstədiyim babamdır. Barışmağı-
nızi istəyirəm.

Kamalın gözlərinə baxdı:

- Babanla barışsam sən də mə-
nimlə barışarsan?

Kamal dayana bilmədi və atasını
qucaqladı:

- Ata, mən səndən heç küsmədim.
Sadəcə olaraq babam üçün darıldım.

Atası oğlunun alnından öpdü:

- Elə isə hazırlaş, sabah səhər ba-
banın yanına gedirik. Ondan minlərcə
dəfə üzr istəyəcəyəm.

Kamal dərindən bir ah çəkdi. Dürüstlüyü və qərarlılığı ilə atasını razi
sala bilmışdı.

SAKİT OLA BİLMƏRƏM

Süleyman başına gələnləri əvvəl atasına danışdı, “sakit ol” cavabını aldı...

Anasına danışdı, ondan da “sakit ol” cavabını eşitdi...

Əslində kifayət qədər sakit idi. Amma nənəsinə də danışdı.

- Nənə, qonşumuz Nəsibə xalanın oğlu Tural var.

- Hə. Sənin ən yaxın dostun olan Tural.

- Ən yaxın dostum filan deyil. O pis oğlandır. Həm də çox pis!

- Niyə? Həmişə özün deyirdin ki, ən yaxın dostundur.

- O əvvəllər idi.

- Bəs nə baş verib?

- Velosipedimin əyləcinin trosunu qırıb.

- Başa düşdüm. Buna görə də ona hirslənmisən.

- Hirslənmək nədir, nənə? Əlimə düşsə, əzişdirəcəyəm onu.

- Bu qədər bir iş üçün, eləmi?

Əli ilə göstərərək:

- Bu qədər iş deyil. Düzəldirməsini istədim. O, ciyinlərini çəkərək, qopduğuna görə, deməli, tros boş imiş, - dedi.

- Bəlkə də düz deyirmiş.

- Yox, yalan deyir! Yaxşı idi. Təptəzə velosipedimi xarab etdi. Mən nə edəcəyimi bilirəm.

Nənəsi də eyni sözlərlə cavab verdi:

- Sakit ol görüm.

Süleyman özündən asılı olmayaraq qışkırdı:

- Mən sakitəm. Amma yenə də onun payını verəcəyəm.

- Yadından çıxarma, hirslənib ayağa duran ziyanla oturar.

- Mən də Turalın velosipedinə eyni şeyi edəcəyəm. O ancaq bu dildən başa düşür.

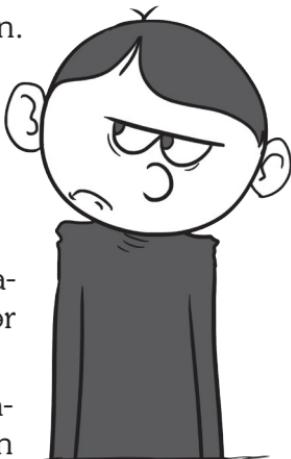
- Sonra peşman olarsan.
Yadından çıxarma ki, qüsursuz dost axtaran dostsuz qalar.

- Amma nənə, sən yenə də atalar sözü deyirsən.

- Bəli, yenə də. Çünkü atalar sözlərində böyük dərslər var.

Süleyman nənəsinin yanından ayağa durdu, onun dedikləri xoşuna gəlməmişdi. Nə atası, nə anası, nə də nənəsi onun dediklərinə dəstək verməmişdilər. Halbuki Süleyman onların hırsınlıqlarını, qışqırmalarını, “sən də onun velosipedini xarab et” demələrini görmüşdi. Amma belə deməmişdilər. Böyükləri başa düşmək çox çətindir. Onların işi sadəcə nəsihət verməkdir.

Süleyman həmin il səkkizinci sinfi əla qiymətlərlə bitirmiş, imtahanları verib yaxşı bir litseyə qəbul olunmuş və atası da ona hədiyyə olaraq velosiped almışdı. Bütün tətil müddətində dayanmadan velosiped sürmüş, ona gözü kimi baxmışdı. Hər gün silmiş və yaqlamışdı.

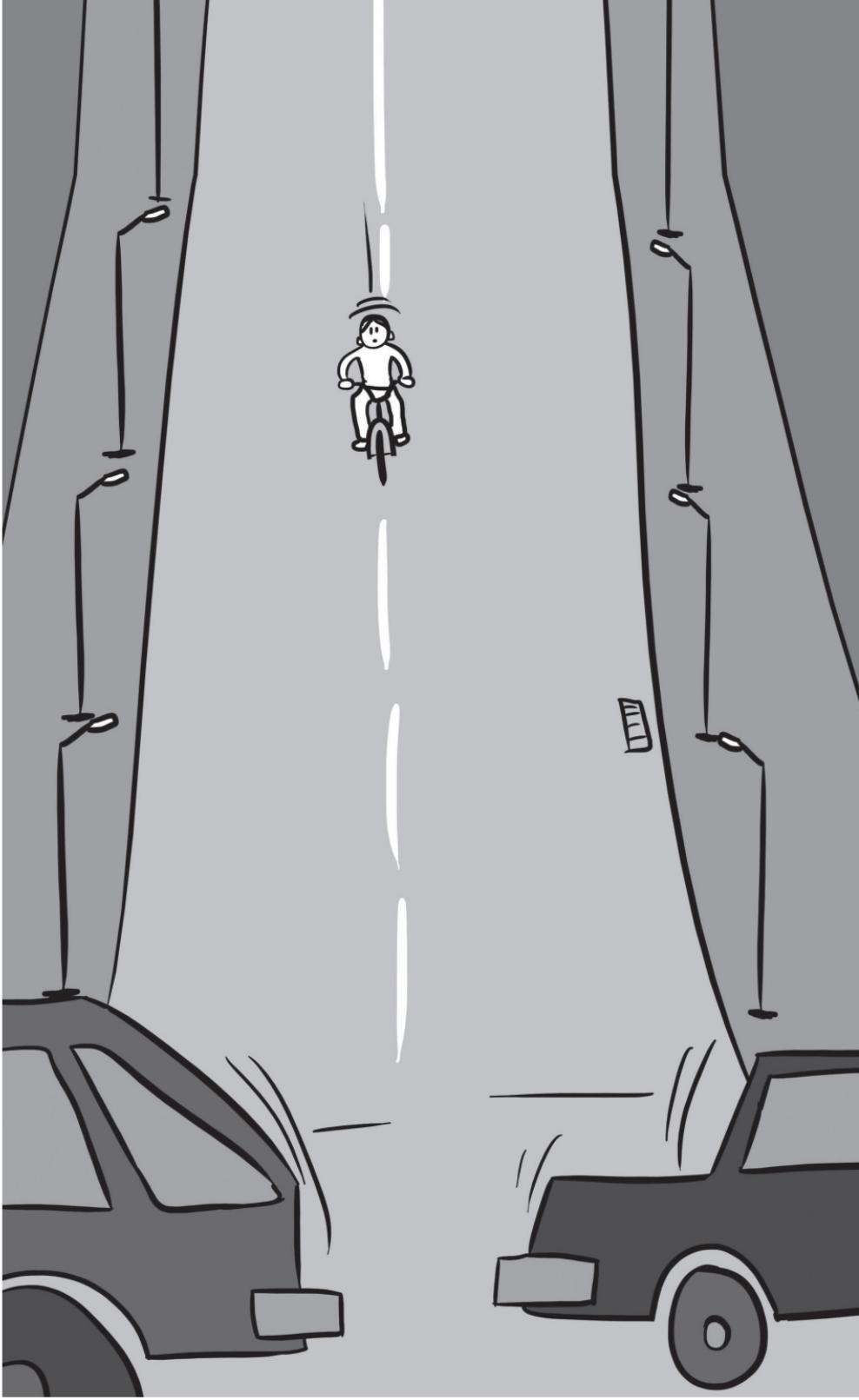

Bir neçə gün əvvəl də ən yaxın dostu Tural velosipedini sürmək istəmişdi. Daha doğrusu, iki dost velosipedlərini dəyişdirmişdilər. Süleyman öz velosipedini necə səliqə ilə sürürdüsə Turalın velosipedini də eləcə ehtiyatla sürmüşdü. Amma Tural onun kimi hərəkət etməmiş, əksinə, velosipedin əyləc trosunu da qırmışdı. Üstəlik təmir etdir deyəndə də etməmişdi.

Necə də hirslənmişdi. Hətta gecələri yatanda da, "onun payı-nı verəcəyəm." deyir, ailəsindən də dəstək gözləyirdi. Təəssüf ki, ailəsi ona dəstək verməmişdi. Halbuki haqlıydı və bunu özü də bilirdi. Və hiriş ancaq Turalın velosipedinə də eyni ziyanı vursa çıxacaqdı. Ancaq belə olsa rahatlanacaqdı.

Bir səhər tezdən durub Turalın qapısındaki velosipedə yaxınlaşdı. Velosipedin alət çantasından götürdüyü kəlbətinlə əyləc trosunu boşaltdı.

Artıq bundan sonra pəncərənin qarşısında oturub baş verənləri izləyəcəkdi. Bir neçə dəqiqlidən sonra Tural velosipedlə küçəyə çıxdı. Süleyman intiqamını alacağı üçün

özünü yaxşı hiss edirdi. Tural enişlə aşağıya doğru hərəkət edirdi və velosiped getdikcə sürətlənirdi. Hər halda əyləcin trosu qırılmışdı.

Elə bu vaxt küçə ilə kəsişən prospekt Süleymanın yadına düşdü. Burada avtomobilərin intensiv hərəkəti olurdu. Birdən həyəcanlandı; o sürətlə gedib maşının altına düşsə, “aman Allahım, mən nə etdim?” deyə fikirləşdi. “Saxlaya bilmir velosipedi. Vay-vay! Bu əyləc səsi nə idi? Bəs bu fəryad Turalın səsidir? Mən nə etdim, nə etdim?”

Bir neçə saatdan sonra Süleyman xəstəxanadan qayıdırı. Allaha şükür ki, ağır qəza olmamışdı. Kiçik sıyıqlarla xilas olmuşdu. Süleyman çox peşman olmuşdu. Valideynləri və nənəsi çox doğru deyirdilər. Sakit olmaq lazımdı.

Sözün düzü, belə bir nəticəni heç gözləmirdi. İstədiyi o idi ki, dostunun başına kiçik bir qəza gəlsin

və onun hiss etdiklərini hiss etsin. Amma heç gözləmədiyi və aqlına da gəlməyən qəza baş vermişdi. İnsan nəticəsini hesablamadan heç bir işi görməməliydi.

Dostu Turalı göz yaşlarıyla ziyarət etdi. Tural isə onun üzünə gülümsədi. Süleyman etdiklərini etiraf edəndə də onun əlini sixaraq gülümsəmişdi. Məhz bu vaxt Süleyman başa düşdü ki, Tural onun ən yaxın dostudur. Dostu hər insanın səhv edə biləcəyini deyərək ona ürək-dirək verdi.

Amma evə qayıdarkən Süleyman rahat deyildi. Kaş ki, vaxtında böyüklərə qulaq assaydı. Verdikləri nəsihətin heç biri boşა deyildi. Artıq böyükləri başa düşürdü. Onların yeganə məqsədi övladlarının yaxşı olmasına.

MÜŞFIQİN MÜƏLLİMİ

Ayaqqabısı deşilmişdi. Artıq yağmurlu havalar da başlamışdı. Nə qədər diqqətli yerisə də, ayaqları islanırdı. Üşüyür, sinifdə tez-tez öskürründü.

Bir gün Azərbaycan dili dərsində müəllimi Müşfiqə acıqlandı. Dərsi yarımcıq saxlayıb tərs-tərs Müşfiqin üzünə baxdı. Hər halda Müşfiqin dərsdə qəsdən öskürdüyüünü fikirləşmişdi.

- Azərbaycan dili dərsindəyik, biraz dərsə hörmətin olsun. Bir də öskürsən, sinifdən çıxaracağam.

Müşfiq çox utanmışdı. Üzü qıpçırmızı olmuşdu. Başını aşağı əydi:

- Qəsdən öskürmürəm ki, müəllim.

Amma müəllim əsəbiləşmişdi və ona qulaq asmaq istəmirdi:

- Sınıfdan çıxarıram, xəbərin olsun! Bayıra göndərərəm.

Halbuki Azərbaycan dili Müşfiqin ən çox sevdiyi dərs idi. Xüsusilə də şeiri çox sevirdi. Həmişə tək qalandı möhkəm səslə şeir oxuyur, yol gedəndə dodaqaltı özbaşına şeir deyir, izdihamın qarşısında şeir oxuduğunu xəyal edirdi.

Çox sevdiyi Azərbaycan dili dərsindən çıxarılmış düşüncəsi Müşfiqi sarsılmışdı, özünü zorla saxlayırdı. Amma qırtlağı qaşınır, burnu sizildiyirdi. Necə dayanacaqdı? Bəs dayanmasa nə olacaq? Həqiqətən müəllim sınıfından çıxardı ki?

Yox! Belə bir cəzaya layiq deyildi. Çünkü öskürmək özündən asılı bir şey deyildi. Müəllimi hökmən onu başa düşməliydi. Başa düşməliydi.

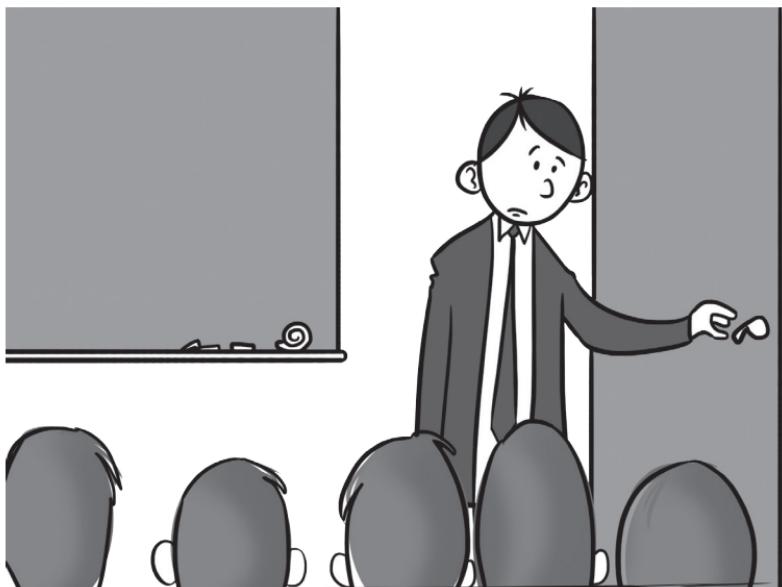
Özünü sıxdı, sıxdı və artıq dayana bilmədi. Əvvəl yavaşca öskürdü,

boğazındaki narahatlıq keçmədi. Biraz səsli öskürdü və davamı da gəldi. Öskürünü saxlaya bilmirdi. Özünü sıxmağa çalışsa da, alınmırıldı. Gözləri yaşarmışdı. Üzünü əllərinin arasına alaraq başını az qala partanın altına soxmuşdu. Sinif yoldaşlarının bəziləri onun bu halına gülürdülər. Ordan-burdan səslər eşidilirdi.

Bura yaxşı bir məktəb idi. Güclü müəllimləri və laboratoriyası vardı. Bu səbəblə də buranı seçmişdi. Amma hələ ilk gündən bu seçiminin səhv olduğunu görmüşdü. Şagirdlərin əksəriyyəti yaxşı geyimliydi. Çantaları, paltarları, ayaqqabılıları yeni idi. Heç kimə yaxınlaşa bilmir, dostluq qura bilmirdi. Hamı ondan uzaq olmaq istəyirdi.

Hələ o gün... Azərbaycan dili müəlliminin öskürəcəyi təqdirdə onu sinifdən çıxaracağını söylədiyi gün... Bütün cəsarətini itirmişdi. Bir müddət daha öskürdükdən sonra başını qaldırdı. Müəllim yanında dayanmışdı. İndi yəqin qulağından tutub onu sinifdən çıxaracaqdı. Ona bu fürsəti verməməliydi. Qətiyyətli bir hərəkətlə ayağa durdu. Üçüncü sinifdən bəri

istifadə etdiyi çantasını götürdü.
Müəlliminə, sonradə sinfə baxdı.

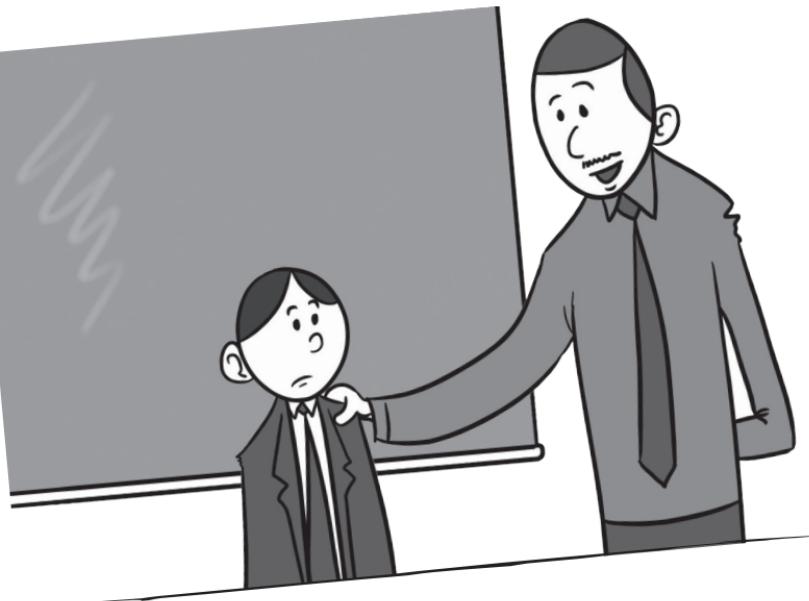
- Soyuqlamışam, – dedi və qapıya
tərəf getdi.

Vüqarla yeriyirdi və sanki hamiya
meydan oxuyurdu. Qapının dəstəyini
tutdu. Bir anlıq dayandı. Bayır çıxar-
sa, geri qayıtmasının mümkün olma-
yacağını bilirdi. Amma artıq gec idi.
Qərarını dəyişdirə bilməzdi. Sonra
onu ələ salardılar. Belə bir şəylə razı-
laşa bilməzdi.

Dəstəyi çevirdi. Qapını açmaq istə-
yəndə bir əl uzanıb Müşfiqin çıynindən
tutdu.

- Dayan! - dedi bir səs. Müəlliminin
səsini tanımışdı. Şeir oxuyanda insa-
nın ürəyinə yayılan məlahətli səsini.

Dayandı.

- Keç yerinə,- dedi müəllimi.

Müşfiq cavab vermədi və müəllimi təkrar etdi:

- Yerinə keç və əyləş.
- Amma siz demişdiniz ki...
- Səhv etmişəm, - dedi müəllimi.
- Səni incitmək istəməmişdim, üzr istəyirəm.

O boyda müəllim ondan üzr istəmişdi. Sinfə səssizlik hakim olmuşdu. Heç kim gülmür, heç kimin səsi çıxmırıldı. Sanki bir anda hər şey dəyişilmişdi. Elə bil bütün şagirdlər öz səhvini başa düşmüştü.

Səssizcə geri qayıdır yerində oturdu və dərs davam etdi. Zəng vurulan-

da Azərbaycan dili müəlimi Müşfiqin yanına yaxınlaşdı:

- Sən çıxma, gözlə.

Hamı çıxmış, sinifdə sadəcə Müşfiqlə Azərbaycan dili müəllimi qalmışdı. Müşfiqlə müəllim partada yan-yana oturmuşdular.

- İndi danış görüm, niyə bu qədər səssizsən? Niyə həmişə tək gəzirsin və uşaqlarla oyun oynamırsan. Atan, anan, ailən barədə məlumat ver. Səni tanımaq istəyirəm.

İlk dəfə idi ki, bir müəllim onunla bu qədər yaxından maraqlanırdı. Aramla hər şeyi müəlliminə danışdı. Niyə öskürdüyüünü, nə səbəblə bu məktəbi seçdiyini, kasib olduğunu, buna görə ələ salındığını, hər şeyi...

Danışib qurtaranda sakitcə ağlayırdı. Riqqətə gəlmışdı. Müəllimin onu səhv başa düşməyini istəmirdi.

- Elə düşünməyin ki, özümə qarşı mərhəmət hissi oyatmağa çalışıram, - deyə əlavə etdi. - Vəziyyətimə görə utanmiram. Əsas sinif yoldaşlarımıza görə üzülürəm. Bu şəhərdə kasiblərin da yaşadığını, onların da yaşamaq hüququ olduğunu fikirləşmədən məni ələ salırlar. Hər şeyə dözmək olar,

amma buna dözmək çox çətindir. Bu məktəbdən çıxmaq isteyirəm. Halbuki burada çox gözəl günlər keçirəcəyimi, burada yeni dostlar qazanacağımı xəyal edirdim.

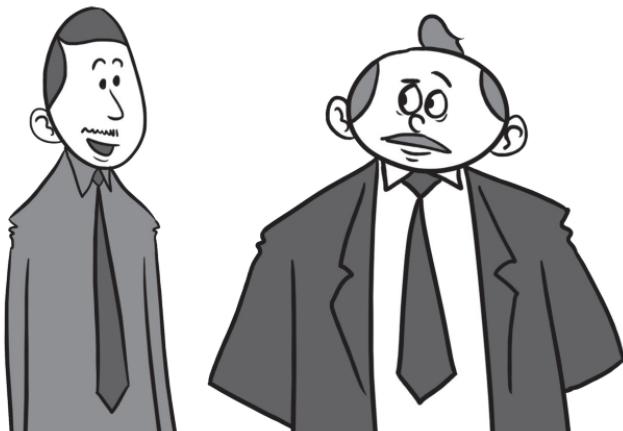
- Fikir vermə,- dedi müəllimi. Səsi titrəyirdi. - Kasib olmaq ayıb deyil. Mən səndən də çətin şəraitdə oxumusam. İndi əsas işimiz atana iş tapmaq olmalıdır.

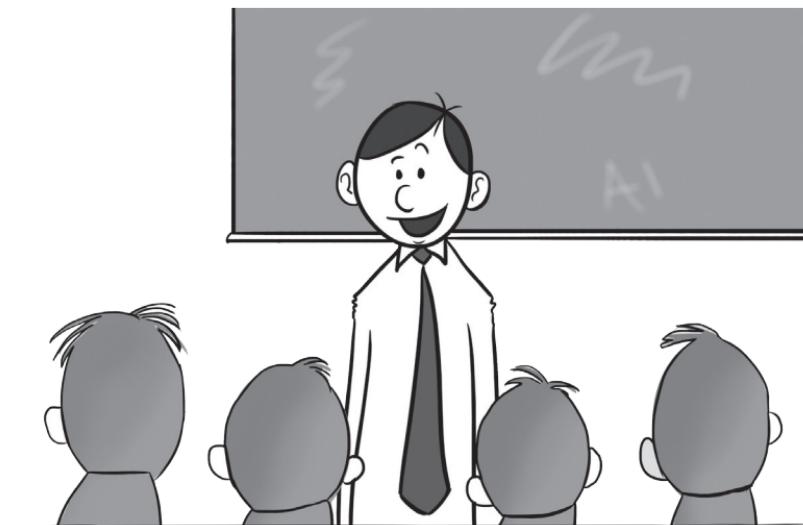
Sevincdən gözləri parıldayırdı:

- Necə?

- Orası ilə mən maraqlanacağam. Sən dərslərini oxu. Sinif yoldaşların da vaxt içində sənə öyrəşəcəklər. O barədə heç fikirləşmə.

Gün pis başlayıb yaxşı qurtarmışdı. Azərbaycan dili müəllimi direktorla danışmış, məktəb üçün yeni xadimə axtarıldığını öyrənmişdi. Maaşı az olsa da, sığortası vardi. Bütün ailə üzvləri

səhiyyə xidmətlərindən pulsuz istifadə edəcəkdi.

Bir müddətdən sonra Müşfiqin atası məktəbdə işə başladı. Artıq Müşfiq üçün yeni bir gödəkcə və ayaqqabı da alınmışdı. Bundan sonra müntəzəm olaraq evə bir miqdar pul daxil ola-caqdı.

Müəllimin dediyi kimi, artıq şagirdlər də Müşfiqə öyrəşirdilər. Bu işdə müəllimin əvəzsiz köməyi olmuşdu.

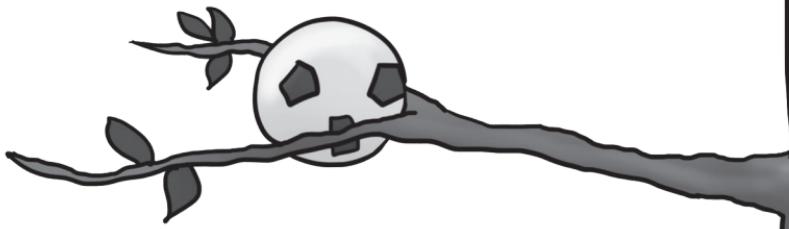
Müəllim şagirdlərinə, mövzusu ölkənin şəraiti olan ev tapşırığı vermişdi. Müşfiq isə evi olmadığı üçün küçədə yatanlar, yeməyə bir dilim çörək tapa bilməyənlər, işsizlər, yoxsullar barədə bu dərsdə danışmışdı. Və ölkə inkişaf etdikcə bu vəziyyətin aradan qalxacağını, hər problemin öz həllini tapacağını vurğulamışdı.

YENİ BİR DOST

Dərs ilinin axırıncı həftəsi idi. Mustafa sinif yoldaşları ilə birlikdə gəzintiyə getmişdi. Uşaqlar havadakı quşlar kimi sevincliydilər. Bütün şagirdlər məktəbin rəsmiyətindən və formadan xilas olmuş, rahat paltarlar geyinmişdilər.

Ətrafda gül gülü çağırırdı, bülbül bülbülü. Mustafa bir ağacın altında oturmuş, rəngbərəng çiçəklərə baxır, quşların cəh-cəhinə qulaq asırdı. Ağılı, cəsur və çalışqan uşaq idi. Heç bir vaxt gördükleri ilə kifayətlənməz, görmədiklərini də araşdırmaq istəyərdi. İndi də elə idi. Sadəcə ətrafına baxmir, hər şeyi diqqətlə gözden keçirirdi.

Fikirləşmək çox xoşuna gəlirdi. Daim özünə və başqalarına müxtəlif suallar verir, bundan zövq alırdı. Kənandan fərqliydi və həmişə öyrənməyə can atırdı.

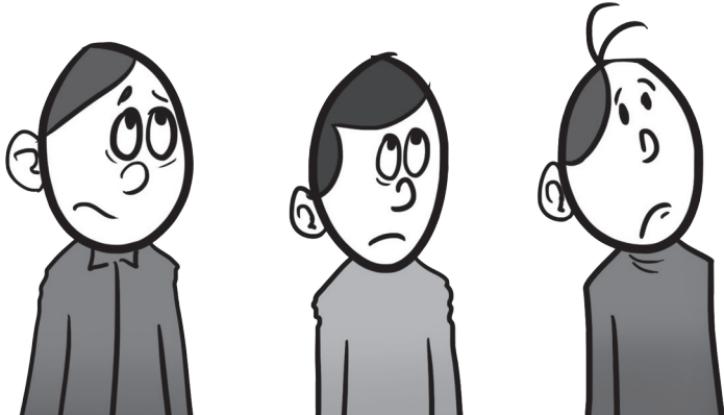
Kənan Mustafanın sinif yoldaşlarından biri idi və ikisi də yeddinci sinifdə oxuyurdular. Məktəb gəzintisində o da iştirak edirdi. Amma o, Mustafadan fərqli uşaq idi. Fikirləşməyi xoşlamırdı. Fikirləşməyəndə isə verəcək sualı olmurdı. Təbii olaraq bu səbəblə də heç nə öyrənə bilmirdi. Bir də gördüyü işlərin nəticəsini heç vaxt fikirləşmirdi. Həmin gün də yenə belə olmuşdu.

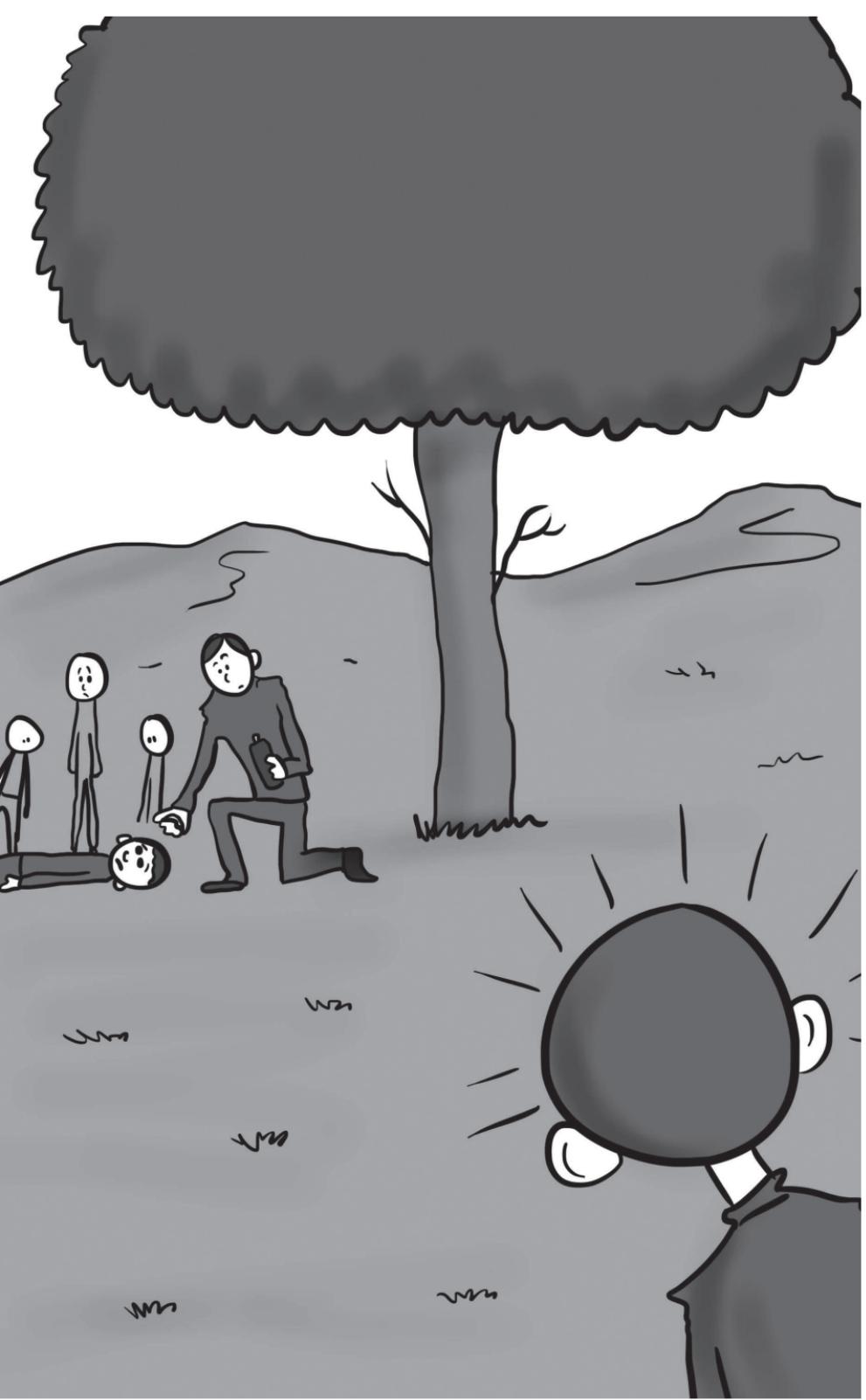
Kənan bir qrup uşaqla topla oynayırdı. Elə bu vaxt top ağaclarдан birinin budaqlarına ilişib yuxarıda qaldı.

Kənan:

- İndi mən onu düşürərəm, sizin işiniz olmasın,- dedi.

Yerdən iri bir daş götürüb topa doğru atdı. Eyni anda bir fəryad səsi

eşidildi. Kənanın fikirləşmədən atdiği daş digər ağacın altında oturan Mustafanın başına dəymişdi.

Hami səsin gəldiyi tərəfə qaçıdı. Mustafanı əvvəlcə Murad gördü. Yəziq Mustafa qanayan başını tutaraq yerdə qırılırdı. Hər halda yarası çox ağrıyırıldı.

- Müəllim! Tez burası gəlin,- deyə Murad qorxuya qışkırdı.

Müəllim qaçaraq geldi və uşaqlarla birlikdə Mustafanı çəmənliyin üstünə uzandırdı. Sonra müəllim ilk tibbi yardım çantasından çıxardığı yod və pambıqla yaranı təmizlədi. Amma baş həssas bir bədən üzvü olduğu üçün bununla kifayətlənmək olmazdı.

Məktəbin maşını ilə Mustafanı xəstəxanaya apardılar və başının rentgenini çəkdilər.Çox şükür ki, xəsarət böyük olmamışdı. Sadəcə olaraq bir neçə gün Mustafanın başı ağrıyacaq və başı sariqli gəzəcəkdir. Yəni yaxşı qurtarmışdı.

Amma Kənanı o qədər də şanslı hesab etmək olmazdı. Bir neçə gündən sonra Mustafa bu hadisənin intizam heyətinin iclasında müzakirə

edildiyini eşitmişdi. Sinif yoldaşının cəzalandırılacağını fikirləşərək pis olmuşdu. Düzdür, bu onun öz günahiydi, amma qəsdən eləməmişdi. Həm də ki, dərs ilinin sonu idi, cəza alması yaxşı olmayacaqdı.

Mustafa sinif rəhbərinin yanına gedib düşüncələrini ona dedi. Sinif yoldaşına cəza verilməsini istəmirdi. Bu dərs ona kifayət edərdi.

Müəllimin ürəyi riqqətə gəldi və Mustafanı öpüb təbrik etdi. İntizam heyətinə Mustafanın qərarını bildirdi və beləliklə, Kənana cəza verilmədi.

Bu xoşagəlməz hadisənin bu cür yekunlaşması hamını sevindirmişdi. Üstəlik Kənanda da dəyişiklik müşahidə olunurdu. Sanki bir anda ağır təbiətli, taraz bir şagird olmuşdu.

Bir gün səssizcə Mustafaya yaxınlaşdı:

- Səni və fikirlərini həmişə ələ salırdım. Fikirləşmədən atılan bir daşın nəticəsinin necə ağır ola biləcəyini gördüm. San haqlısan. Xahiş edirəm, məni bağışla...

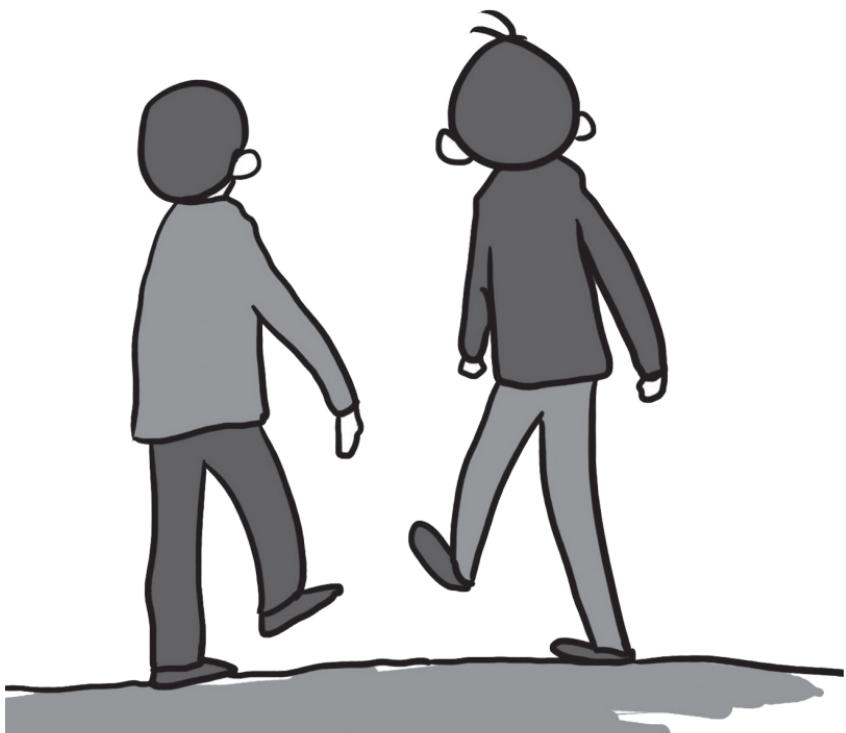
Mustafa sinif yoldaşının əlini sıxdı:

- Biz dostuq. Bəzən belə istənməyən hadisələr baş verir.

Sonra isə gülərək əlavə etdi:

- Bilirsən, həmin an yerin cazibə qanununu fikirləşirdim. Atdiğın daşı yer cəzb etdi və mənim başımı yardı.

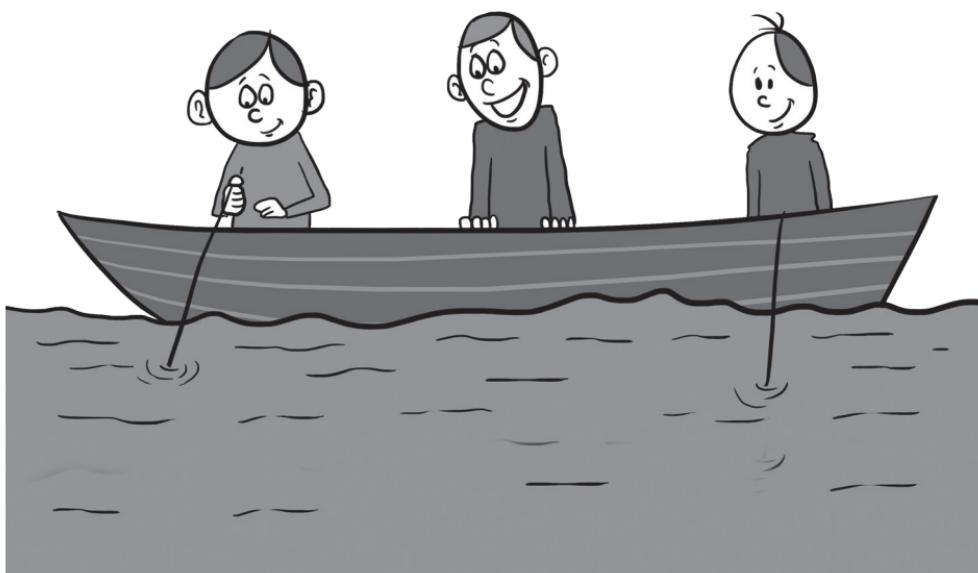
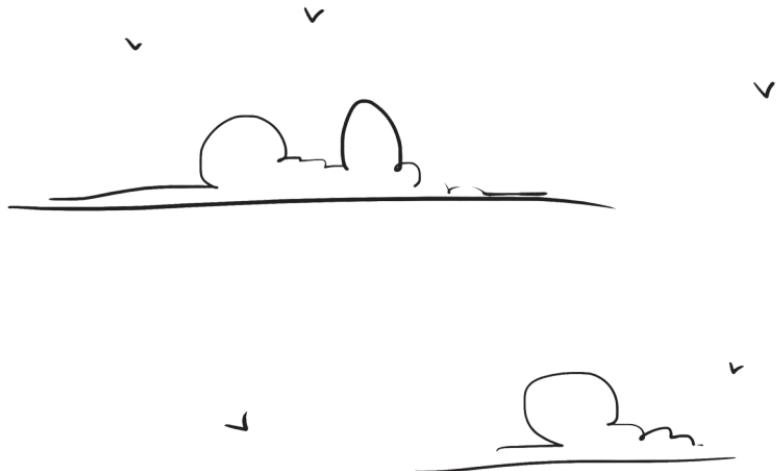
Gülərək ayrıldılar. Mustafa biraz qan itirdiyini, amma yaxşı bir dost qazandığını fikirləşirdi.

BALIQLARIN ATASI

Fuadla Rüfət birlikdə balıq ovuna çıxacaqdılar. Sahilə doğru gedərkən İbrahim arxadan qaçaraq onlara çatdı.

- Hara belə?
- Balığa gedirik,- dedi Fuad. - İsteyirsənsə sən də gəl.
 - İsteyirəm, amma bilirsiniz ki,- dedi və susdu. Üzə bilmədiyi üçün hər zaman dənizdən qorxurdu.
 - Qorxma,Rüfət- dedi. - Biz sənin yanında olacaqıq.
 - Yəni qayıq aşsa məni xilas edəcəksiniz?
 - Bu necə sualdır, biz dost deyilik? Həm də ki, qayıq aşmayacaq. Bax gör dəniz necə sakitdir.
- Gerçekdən də dəniz sakit idi. Böyük bir çəmənliyi xatırladırdı. Sərt küləklərin əsməsi ilə qabaran dalgalardan əsər-əlamət yox idi.

Birdən qərarını verdi:

- Yaxşı, mən də gəlirəm.

Qayığı sürüyüb dənizə saldılar və kürəkləri taxdılar. Fuad qabaqdan, Rüfət də arxadan avar çəkməyə başladılar. Biraz üzdükdən sonra sahildən xeyli uzaqlaşdırılar. İbrahim qorxa-qorxa:

- Bəs deyil? - dedi.

Fuad qəhqəhə ilə güldü:

- Sənin xətrinə dayanaq. Amma bir daha deyim ki, boş yerə qorxursan. Heç nə olmayıacaq.

Tilovlarını çıxarıb dənizə atdılar. Fuad İbrahimə tərəf çevrildi:

- Biz balıq tutacaqıq, sən də onları qarmaqdan çıxarıb vedrəyə atarsan. Daha əvvəl belə bir iş görmüsən?

- Yox, amma öhdəsindən gələrəm.

- Elə isə hazır ol.

Tilovu çəkməyə başladı. İbrahim diqqətlə ona baxırdı. Az sonra dənizdəki parıltıları gördü və qışqırmağa başladı:

- Gəlirlər, gəlirlər!

Fuad tilovu dənizdən çıxardı. Tilovun on qarmağı vardı və beşində balıqlar çabalayırdı.

İbrahim balıqları görüb dodağını büzdü:

- Yaziq balıqlar. Zavallıları öldürürük.

- Hamı sənin kimi fikirləssə, millət ac qalar, Fuad- dedi. - Tez ol balıqları qarmaqdan çıxart.

İbrahim balıqları çıxartmağa başladı. Balıqların xilas olmaq üçün çırpinmaları İbrahimi çox mütəəssir eləmişdi. Onları qarmaqdan çıxaranda incitməməyə çalışırdı. Bəzisini isə Fuadin və Rüfətin xəbəri olmadan dənizə atırdı.

Artıq iki saata yaxın vaxt keçmişdi. Xeyli balıq tutmuşdular. Amma İbrahimin ürəyi bulanmağa başlamışdı. Bir müddət daha dayandıqdan sonra:

- Mənim ürəyim bulanmağa başladı. Artıq sahilə qayıtsaq necə olar?

- Dəli dolmusan? deyə Rüfət etiraz etdi. - Belə ovu qoyub getmək olar? Bu gün qayığı oldurub rekord qıracağıq.

- Amma mən...

Fuad onun sözünü kəsdi:

- Çalış ki, başqa şey fikirləşsən.
O vaxt ürək bulantısını hiss etməyəcəksən.

Yoxladı. Amma olmurdu.

- Alınmir. Fikrim ürək bulantısının yanındadır. Unuda bilmirəm. Xahiş edirəm, sahilə qayıdaq.

- Biraz da döz qayıdarıq.

Birdən Fuadın gözü balıqların olduğu yerə sataşdı:

- Necə!? - deyə qışqırdı. Bəs tutduğumuz balıqlar hardadır?

Onlar qayığın balıqla dolduğunu fikirləşmişdilər. Amma qayıqda vur-tut iyirmi-otuz ədəd balıq vardi. Balıqlara yazıçı gəldiyi üçün İbrahim onları bir-bir dənizə atmışdı. Qorxاقorxa:

- Mən onları şey etdim...

- Nə etdin?

- Yazığım gəldi.

- Yoxsa dənizə buraxdırın?

İbrahim başını buladı.

- Dəlisən, tutulmuş balığı da dənizə buraxarlar?

- Özümdən aslı olmadı. Yazığım
gəlirdi.

Rüfət çox əsəbileşmişdi və tilovu
kənara atıb İbrahimim qucaqladı:

- İndi mən də səni dənizə atım,
sən də gör.

İbrahim qayığın kənarından bərk-
bərk yapışdı:

- Xahiş edirəm, məni dənizə at-
ma! - deyə yalvardı.

Təbii ki, Rüfətin onu dənizə at-
maq fikri yox idi. Onunla zarafat
edirdi. Amma İbrahim çox qorxmuş-
du. Rüfət İbrahimim buraxıb avarları
götürdü və sahilə doğru irəlilədilər.

- Allah o balıqları yaradıb ki, biz
yeyək. Yeyib şükür edək, ay İbrahim.
Sən ruzimizi dənizə atdın. Heç belə
şey olar? Rüfət - dedi.

Həmin gündən sonra İbrahimin
adı “Balıqların atası” oldu. Balıqla-
rı çox sevdiyi və onlara mərhəmət
göstərdiyi üçün Rüfətlə Fuad ona bu
adı qoydu. İllər keçib onlar böyüse
də, İbrahimin adı belə qaldı – Balıq-
ların atası.

QARA QULDUR

Ona Qara quldur deyirdilər.
Hami ondan çox qorxurdu.
Əslində o qədər də pis adam deyildi.
Misal üçün tutuquşusunu çox sevirdi.
Sadəcə bir xasiyyəti var idi ki, ən pisi
o idi. Heyvanları sevdiyi kimi insan-
ları sevmirdi. Ekipajına tutuquşusu
qədər diqqət etmirdi.

Gəmisi ilə növbəti dəfə dənizə
çıxdığı günlərdən biri idi. İki saatdan
sonra ekipajını göyərtədə
topladı. Taxta ayağını
taxta döşəməyə vura-
vura yaxınlaşdı. Ye-
ganə gözünü qırpa-
raq dənizçilərə
baxdı:

- Mənə diqqətlə qu-
laq asın quldurlar!-
deyə sözə başla-
di. - Həmişəki
kimi ticarət

gəmilərini qarət edəcəyik. Hamınızı zəngin edəcəyəm. Bir səhv edən olsa gözüünü partladar, sonra da itlərə və balıqlara yem edərəm! Aydındır?

Heç kim etiraz etmədi. Çünkü hamı ondan qorxurdu. Tək ayağın-dan, tək gözündən, işaran böyük ağı-zından, skelet şəkli olan quldur papa-ğından...

Ondan qorxmayan sadəcə bir nəfər vardı. On üç yaşlı aşpaz köməkçisi Murad. Anası ölüb yetim qalandı çarəsiz quldurlara qoşulmuşdu. Buraya könülsüz gəlmışdı və tapdıqı ilk fürsətdə düzgün işləyən bir gəmiyə keçəcəkdi.

- O qədər də qorxulu adam deyil,- deyə yanındakı dənizçiyyə piçıldı-dı. - Niyə ondan qorxduğunuzu başa düşmürəm.

Bir anda dənizçinin gözləri böyüdü və təəccübə Murada baxdı:

- Qorxulu deyil deyirsən, balaca? Taxta ayağıyla, tək gözüylə, böyük papağıyla və ciyindəki tutuquşuya sənə qorxulu görünmür?

- Yox, görünmür!

- Madam ki elədir, get üzünə de görək.

- Yaxşı, Murad- dedi və getməkdə olan Qara quldurun arxasından səsləndi:

- Ey Qara quldur! Mənə bax gö-rüm!

Qara quldur qəfildən dayandı.
Sonra sürətlə çevrildi və tək gözünü
Murada zillədi:

- Nə dedin?!

- Şey,- deyərək Murad kəkələdi.
Tək gözün parıltısı onu da qorxut-
muşdu. Tutuquşunuz çox sevimlidir.
Üstəlik məncə siz o qədər də qorxulu
deyilsiniz.

Qara quldur təəccüblənmişdi. İn-
diyə qədər nə tutuquşusu, nə də özü
barədə bu cür yaxşı sözlər deyən bir
nəfərlə qarşılaşmamışdı. Ürəyi yum-
şalırdı. Amma bunu ekipajına hiss
etdirməməliydi.

Süni bir hiddətlə qışkırdı:

- Sənin ağızını cıraram! Dərini
soyub içində saman təpərəm və
dirəkdən asaram. Bir də məni arxa-
dan çağırma, başa düşdün?!

Taxta ayağını yerə vura-vura ota-
ğına getdi. Əvvəlcə gözünü sildi.
Barmağı islandı. Təəccübə baxdı.

- Yoxsa ağlayıram?- deyərək de-
yindi. - Adamlarım görsə, mənə
qəhqəhə ilə gülərlər. Qara quldur
ağladı deyərək dastan qosarlar. Çox
qəribədir. Heç bilmirdim ki, ağlaya

bilərəm. Hər halda bu uşaq mənə oğlumu xatırlatdı...

Oğlu Muradın yaşında ikən ölmüşdü. O vaxtdan illər keçməsinə baxmayaraq, oğlunu unuda bilmirdi. Üzü necə də Murada bənzəyirdi.

- Bu yaşda uşaqlar hamısı biribirinə bənzəyir,- deyərək başını buladı.

Yumuşalmaq istəmirdi, amma ürəyi yumşalırdı. Getdikcə xeyirxah bir adam olurdu.

- Qocalıram deyəsən, - dedi. - Sən nə deyirsən,Qızıl tük, həqiqətən qocalıram?

Qızıl tük tutuquşusunun adı idi. Qara quldurun ciyindən yerə düşməz, döyüşlərdə də birlikdə iştirak edərdilər. Tutu quşu öz adını eşidən kimi nazik səsi ilə cəh-cəh vurmağa başladı:

- Qara quldur, Qara quldur!

Bu hadisənin üstündən üç gün keçdi. Qara quldur tez-tez mətbəxə gedib Murada tamaşa edirdi.

Nəhayət, dayana bilmədi və Muradı otağına çağırıldı:

- Qulaq as, balaca, - dedi. Mən bir qulduram. İndiyə qədər heç yumşalmadım. Səni hər görəndə qəribə hisslər keçirirəm. Nə bilim, əlim ayağıma dolaşır. Bu səbəblə də ilk limanda səni düşürəcəyəm.

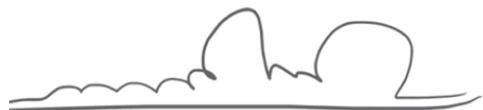
- Amma niyə? deyə Murad soruşturdu.

- Çünkü ürəyimi yumşaldırsan, Halbuki mən sərt bir insan olmağa məcburam. Yumuşalsam mənim üçün pis olar. Adamlarım məni saymazlar.

- O zaman siz də başqa bir işlə məşğul olarsınız. Təmiz insanlar tapar və gəminizlə yük daşımaçlığı ilə məşğul olarsınız.

Qara quldur əsəblə uşağı yanından qovdu. Çünkü xoşuna gəlməyən sözlər deyirdi. Amma eşitdiklərini də unuda bilmirdi və sanki yaddaşına həkk olurdu. Hətta yuxusunda da saçıqlayırdı: "Başqa iş görərsiniz, başqa iş görərsiniz!"

Nəhayət, dözə bilmədi və bir gün günorta üstü dənizçiləri göyərtəyə topladı. Taxta ayağını taqqıldada-taq-qıldada onların yanına gəldi:

- Qulaq asın mənə!- deyə qışqır-
dı. - Limana girib özümüzə yük ta-
pacağıq. Yük gəmisində işləmək
istəməyən özünə başqa bir quldur
tapsın.

Sürətlə çevrilib gedərkən Murad
onun dalınca qaçıdı.

- Balaca, nə isteyirsən? deyə
Qara quldur guruldadı. - Elədiklərin
bəs deyil? Bu boyda dəniz quldurunu
gör nə günə qoydun!

- Təşəkkür etmək istəyirdim, Murad-
dedi. - İnsanları sevməyə başladığınız
üçün və haqq yolu tapdığınız üçün...
Əslində mən görən kimi sizin xeyirxah
bir insan olduğunuzu başa düşmüş-
düm.

Qara quldurun yeganə gözü ya-
şarmışdı. Üstündə skelet nişanı olan
furajkasını başından çıxarıb dənizə
atdı. Əlini Muradın ciyninə qoydu:

- Sən çox yaxşı bir uşaqsan, bala-
ca. Səni yaxşı bir kapitan kimi yetiş-
dirəcəyəm.

Hamının çox qorxduğu Qara
quldur tarixə qarışmışdı. Artıq yük
gəmisinin kapitanı idi və insanları da
çox sevirdi.

İKİMİZ DƏ MÜQƏSSİRİK

Abbas böyümüşdü. Daha doğrusu, özü-özünə böyüdüyünü fikirləşirdi. Bir neçə gün əvvəl atasının yanına getmiş və ona böyüdüyünü demişdi:

- Ata, mən artıq böyümüşəm və yekə kişi olmuşam. Səncə də mənə bəzi şeyləri öyrətməyin vaxtı deyilmə?

Atası kəskin baxışlarla Abbasın üzünə baxırdı. Başqa vaxt olsa Abbas bu baxışlardan qorxub qaçırdı. Amma qərarını vermişdi, həmin gün qoxma-yacaqdı.

- Bəli ata?

Atasının baxışları getdikcə kəskinləşirdi. Əsmər olan dərisi biraz da qaralmış, qaşları da olduqca çatılmışdı.

- Məndən nə istəyirsən?- deyə sərt şəkildə soruşdu.

- İstəyirəm ki, mənə də bəzi şeyləri öyrədəsən. Ömrüm boyu çobanlıq edəsi

deyiləm ki. Məktəbə göndərmədin, ya-
zıb-oxumağı öyrətmədin, heç cümə na-
mazı qılmağı da bilmirəm.

- Hələ uşaqsan.

Abbas ciyinlərini yuxarı çəkərək
boyunu uzun göstərməyə çalışdı:

- Bax ata, artıq uşaq deyiləm. Uşaq
olmadığımı sən də görürsən.

- Amma hırslıdırəm. Tez get işinlə
məşğul ol!

Abbas getdi işi ilə məşğul olmağa.
Qoyunları otlağa çıxartdı.

Bir tərəfdən yeriyir, bir tərəfdən də
fikirləşirdi. Belə olmazdı. Bu dövrdə
bir insanın yazmaq-oxumaq bilməməsi
nə deməkdir? Böyüyəndə çox çətinlik

çekərdi. İki həftə əvvəl qəsəbəyə, baza getmişdi. Mağazaların üstündə, yollarda çoxlu yazılar vardi. Boş-boş baxmış, amma heç birini oxuya bilməmişdi. Bu səbəblə də təsərrüfat malları mağazasını tapa bilməmişdi. Halbuki mismar almalıydı. Bir neçə nəfərdən soruşmağa məcbur olmuşdu.

Axırıncı soruşduğu şəxs isə özü yaşlarda uşaq idi. Qəhqəhələrlə gülmüşdü.

- Budur, gözünün qabağında. Bu boyda yazını görmürsən?- deyə uşaq onu ələ salmışdı.

Utandığı üçün oxuya bilmədiyini deməmişdi. Başını yerə əyərək:

- Görmədim, bağışlayın,- demişdi.

Görəsən, atası niyə belə inadkarlıq edirdi? Məktəbə qoymadı, heç olmazsa özü öyrədərdi oxumağı. Bəs görəsən, atası yazmağı-oxumağı bilirdi? Bu barədə heç fikirləşməmişdi.

Bir neçə gün keçdi. Atasını necə yola gətirəcəyini fikirləşirdi. Nəhayət, bir yol tapdı. Ən yaxın vaxtda atasına atalıq vəzifəsini xatırlatmalı idi.

Günəşli bir gün idi. Amma günortaşa yaxın hava dumanlandı. Abbas yapincısına bürünüb qovaq ağacının

altında oturmuşdu. Gözünün ucuyla qoyunlarına baxırdı.

Təxminən yarım saat keçdikdən sonra bir hənirti eşidildi və qoyunlardan biri acı-acı mələməyə başladı. Dumanlı havada sanki bir canavar görüdü, amma yerindən tərpənmədi. Tərs kimi, bu gün iti də getirməmişdi.

Ağır-ağır yerindən durdu, gərnəşdi. Qoyunları saydı. Biri əksik idi. Özü özünə güldü.

- Atam indi başa düşər,- dedi.

Hava qaralmamış evə qayıtdı. Atası həmişəki kimi bağın hasarına söykənərək onu gözləyirdi. İlk baxışda-ca qoyunlardan birinin əskik olduğunu gördü. Onsuzda vur-tut on qoyunları vardi.

- Qoyunun biri hardadır?- deyə sruşdu.

Abbas başını yerə əydi:

- Canavar apardı.

Kişi bunu eşidən kimi özündən çıxdı:

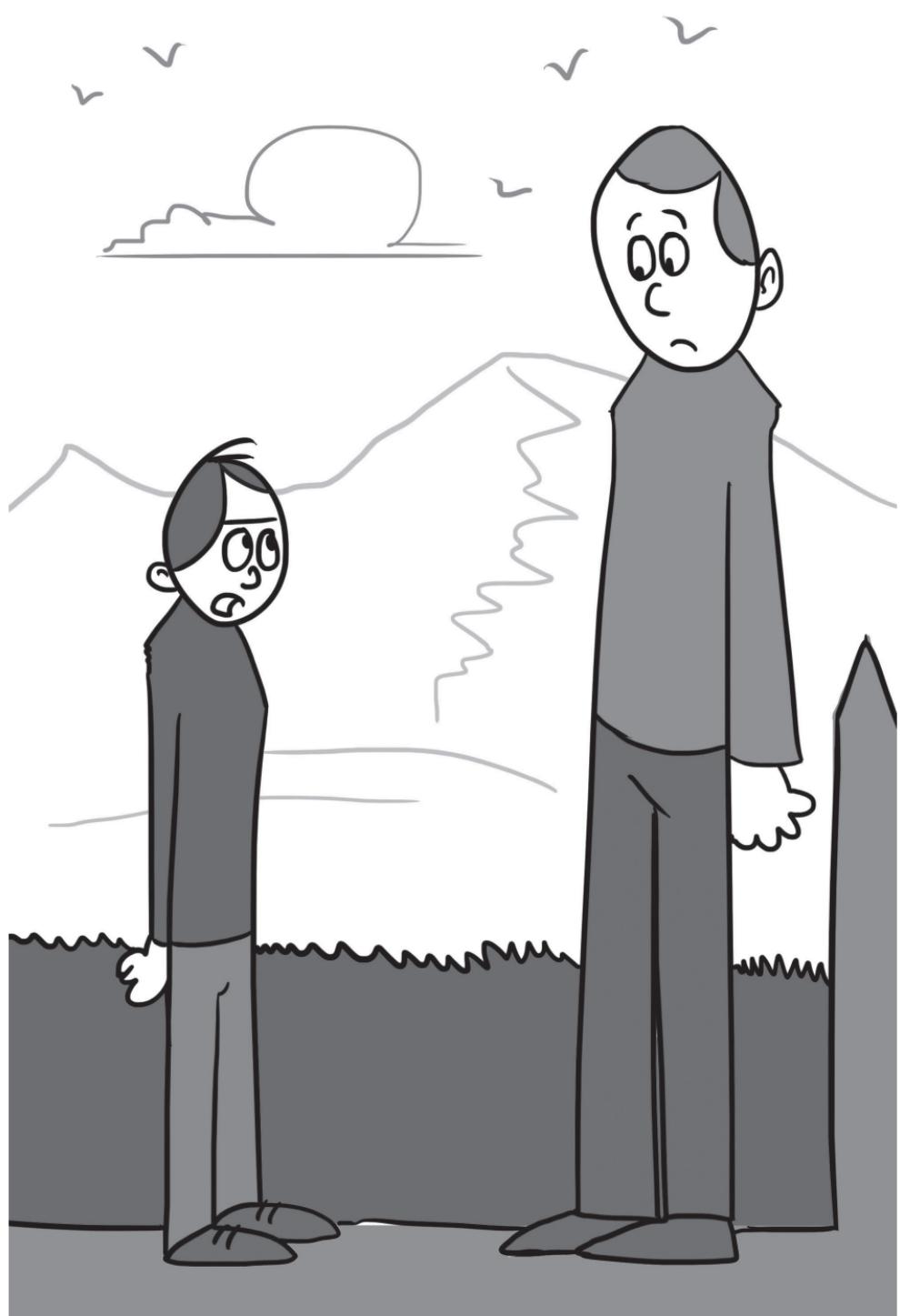
- Bəs sən harada idin?

- Qoyunların yanında.

Atası bir az da özündən çıxdı:

- Vəzifəni yerinə yetirməmisən.

İndi mən sənə nə cəza verim?

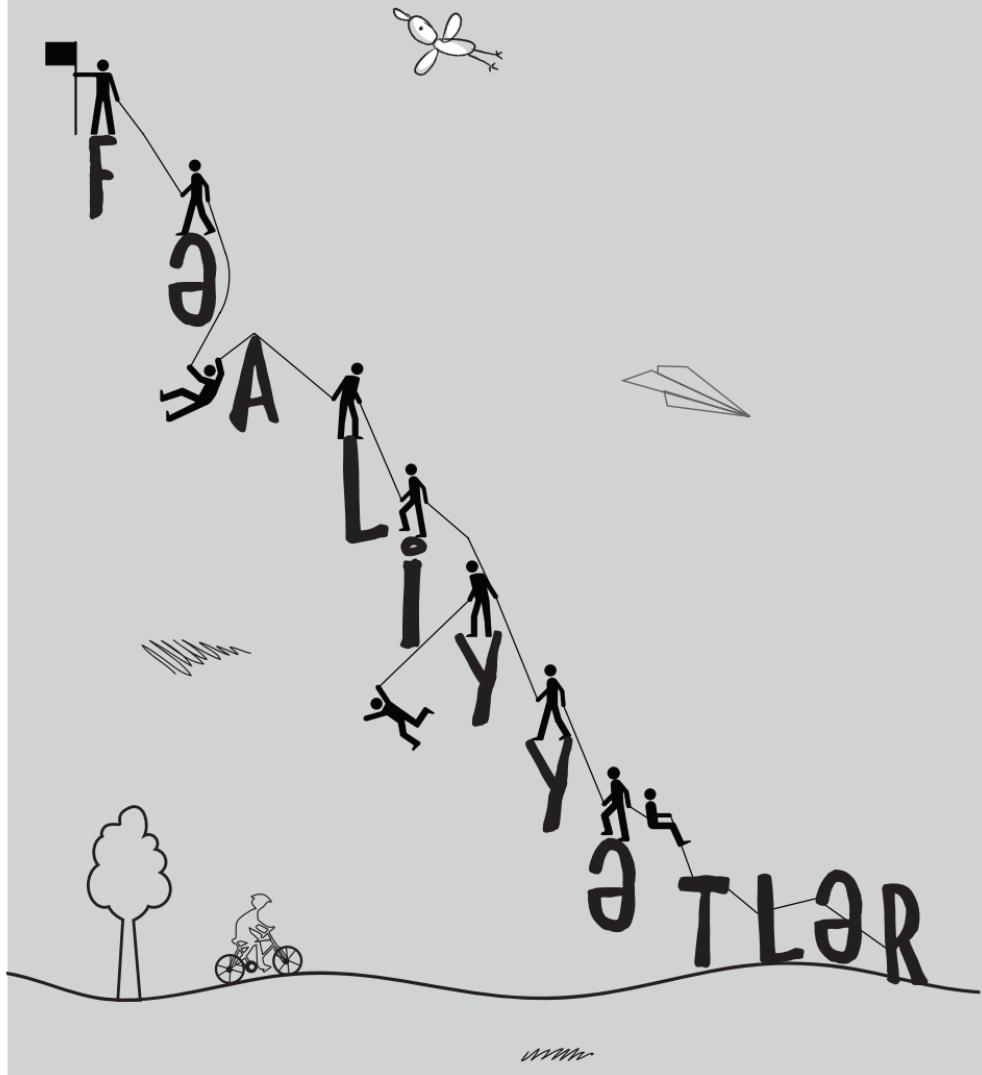
Abbasın gözləri dolmuşdu:

- Sənə oxşamaq istədim, ata. Mən necə qoyunların çobaniyamsa, vəzifəm onları qorumaqdırsa, sən də ailəmizin çobanısan. Sənin vəzifən də bizə bəzi şeyləri öyrətməkdir. Sən bunu eləmədin, mən də onu...

Atası Abbası döymək üzrəydi. Şillə vurmaq üçün qaldırdığı əl havada qaldı. Sonra ağır-ağır aşağı endirdi. Başını çevirdi və iti addimlarla evə qayıtdı. Nəhayət oğlunun nə demək istədiyini başa düşmüşdü.

Həmin gündən sonra işlər yolunda getməyə başladı. Atası bildiyi hər şeyi Abbasa da öyrətdi. Bilmədiklərini də öyrənməsi üçün Kamilin yanına göndərdi. Kamil orta məktəbi bitirmişdi və həvəslə ona köməklik edirdi.

Abbas çox sevincliydi. Bir qoyun itirmişdilər. Amma bu sayədə dərdini atasına başa sala bilmişdi. Artıq dayanmadan, dincəlmədən öyrənirdi.

Yavuz Bahadiroğlunun qalamı aldığı, yaşadı-
ğımız hayatdan fadakarlıq barada 10 hekaya
oxudun.

- > On çox hansı fadakarlıq hekayəsi xoşuna gəldi?
- > Niya on çox o hekayəni bayandın?
- > Sən o hekayədə olsaydın, necə hərəkat edərdin?

On çox

_____ hekayasını bayandım.

Çünkü

Mən olsaydım

”

ARAŞDIRMA

Pinokkio hikayesini
xatırlayırsan? Bir az
danişarsan? Pinokkio ve
dürüstlük kalmalarının
yan-yanı olması sənə
na xatırladır?

HEKAYƏNI BAŞA VUR

Portmanatdakı imtahan hekayasını bir az dəyişdirdik. Qalanını da sən tamamlı. Kamil baya doğru yolu göstərməyi unutma.

Elə bu vaxt ayağına bir şey ilişdi. Dayandı, əyilib götürdü. Dəri portmanat idi. Çox qalın idi. Ürəyi bərk-bərk döyməyə başladı. Deyəsən, qismət ayağına qədər gəlmışdı. Ətrafına baxdı, heç kim yox idi. Portmanatı açdı. İçində çoxlu yüzlük dəstəsi var idi. Bir neçə ədəd də bank çeki vardi. Çeklərdə yazılın rəqəmləri görəndə gözlərinə inana bilmədi. Çeklərdən birincisində 100 min manat, ikincisində 67 min manat, üçüncüsində isə 25 min manat yazılımışdı. Cəmisi 192 min manat pul vardi. Portmanatda olan pulları saymamışdı. Amma təxminən 7 min manat idi. Dərhal banka gedib çekləri xirdalatdı. Əldə etdiyi pulla əvvəl yiğilmiş kirayə pulunu ödədi, sonra da anasının ürək dərmanını aldı. Bu pullar onun olmaliydi, cünki maddi vəziyyəti yaxşı deyildi. Bu düşüncələrlə artıq marketin yolunu tutmuşdu.

Galin "Sakit ola bilmaram" hekayasını götürerek
va bir dostumuzla bu hekaya atrafında sual-
cavab edək. Bir neçə suali biz hazırladıq.

- ❓ Süleymanın an yaxın dostu kim idi?
- ❓ Süleyman niya sakitləşə bilmirdi?
- ❓ Matin velosipedin aylac trosunu qırıldığıni inkar edirdim mi?
- ❓ Sənca Süleyman intiqam almaq istəməkdə haqlıydı?

Bunlar kimi çoxlu sual
hazırlana bilər. Dostunla
birlikdə bunu digər
hekayalar üçün da
tətbiq et.

MÜZAKİRƏ

Bazı insanlar bazı
hallarda dürüst
harakat ede bilmirlər.
Hatta bazan yalan
da danişirlər. Sənca
bunun sababi nə ola
bilər? Bunu dostlarınınla
müzakirə et.

MÜNAZİRƏ

Sənə bir neçə münazirə mövzusu verəcəyəm.
Yoldaşlarınızla qruplara ayrılın və hər biriniz
bir mövzunu dəstəkləyin.

15 DƏQİQƏLİK VAXT BAŞLADI!

- Doğruluq şartlara və zamana görə dayışılır.
- Doğruluq heç bir vaxt dayışılmaz.
- Dürüst insanlar bacarıqlı olur.
- Dürüst olmayan insanlar bacarıqlı olur.
- Mana ziyani daysa da, dürüst hərakat edirəm.
- Mana ziyani dayırsa, dürüst hərakat etməyim doğru deyil.
- Tamamilə doğru və dürüst olmaq mümkündür.
- Tamamilə doğru və dürüst olmaq mümkün deyil.

MÜZAKİRƏ

Xarab Komüter
hekayasında Əli bacısını
qorumaq üçün komüte-
ri özünün xarab etdiyini
deyir. Sənca bu doğru
harakatdır? Naticası ağır
ola biləcək hallarda yalan
danışmaq olar? Bunu dost-
lارınla müzakirə et.

HARADA
OLDUĞUNU TAP

Hekayalarda dürüstlük məfhumu haralarda keçir?

Birini biz tapdıq, digərlərini sən tapa bilərsən?

PORTMANATDAKİ İMTAHAN

Kamil bayin yolda tapdığı portmanatı
sahibinə verması.

Xarab kompüter

Küsəyən ata

Sakit ola bilməram

Müşfiqin müallimi

Yeni bir dost

Balıqların atası

Qara quldur

İkimiz də müqəssirik

DOĞRU SAHV

Sənca dürüst bir insan aşağıda yazılınlardan hansını edar, hansını etməz?

Doğru olanların yanına (✓), yanlış olanların yanına (✗) yazın.

İki maddə də san əlavə et.

Dürüst bir insan həqiqəti söyləmək üçün alından gələni elamalıdır.

Borc götürdüyü şeyləri bir müddət sonra qaytarmaq baradə fikirləşməz.

Digar insanlar dürüst insanlara inanırlar.

Dürüst bir insan sahv etdiyi bir işi olduğu kimi tərk edər. Naticədə bir dəfə yoxlayıb və alınmayıb.

İSTƏSƏN YAZ
İSTƏSƏN DANIŞ

Bir nafar sənə yalan danişanda, səni al-
dadanda, ümumiyyatla, dürüst hərəkat
etməyəndə özünü necə hiss edirsən?

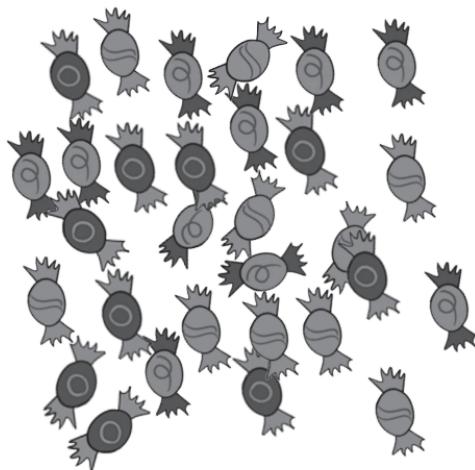
Baş sanın daha avval sözünü tutmadığın hal oldumu? Bu hal qarşındaki insana neca tasir etdi? Sahvini neca düzaltdın?

NEÇƏ DƏNƏDİR?

Bayramda qonşunun uşaqları qapınızı döydü. Onlara
barabər sayıda şəkar paylayın. Neçə növ və neçə adəd
şəkar olduğunu hesablayaraq başlayın.

● NƏÇƏ DƏNƏ?

HƏR UŞAĞA 10 ƏDƏD PAY DÜŞÜR. ☺